ОСМОСОЙ БААТАРНУУД КОММУНИЗМЫН СОЛО ДУУДАНА!

стоk-3", „Восток-4" одон-онгосонууднай хараалагдаһан газартаа бууба

рта космонавтнар Андриян Николаев, Павел Попович алтан дэлхэйдээ амар мэндэ, амжалта түгэс бусажа ерээ

АМБУУЛИН СООГУУР НИИДЭН ШЭНЖЭЛХЭ ТҮСЭБ СҮМ ДҮҮРГЭГДЭЭ

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 193 (9947) | 1962 оной августын 16, четверг | Сэн 2 мүнгэн

☆ ☆

СС-ай мэдээсэл

смонавт нүхэр Андриян Гри-
вич Николаевай жолоодожо
н замбуулинай „Восток-3",
навт нүхэр Павел Романович
ичой жолоодожо ябаһан
ок-4" гэжэ онгосонууд нии-
нгээ программын ёһоор 1962
августын 15-да урид хараа-
һан газартаа бууба.

мбуулинай „Восток-3",
ок-4" онгосонууд ямаршье-
айнаар буугаа.

смонавтнуудай бууһан саг:
нүхэр Андриян Григорьевич
лаев 9 час 55 минутада,
нүхэр Павел Романович По-
—10 час 01 минутада.

мбуулинай дайда соогуур
эд бууһанай удаа хоёр кос-
тын бэень яһала һайнууд.
уулинай „Восток-3", „Во-
4" гэжэ онгосонуудай нии-
н программа сүм дүүргэгдээ.

кэ Союзай лётчик-космонавт майор А. Г. Николаев
э байна.

етскэ Союзай летчик-космонавт Павел Романович Попо-
инай дайда руу ниидэлгэдэ бэлдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Советскэ Союзай Коммунис партида, арадуудта! Бүхы оронуудай арадуудта, правительствануудта! Бүхы түрүү хүн түрэлтэндэ!

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ Союзай Правительствын хандалга

Замбуулин дэлхэйе шэнжэлхэ түүхын дэбтэртэ шэнэ алдарта хуудаһан бэшэгдэбэ. Дэлхэй дээрэ түрүүшынхеэ совет ороной летчик-космонавтнууд одон-онгосонууд дээрэ баатар ёһоной, орёо хүндэ ба үни удаан сагаараа жэшээлэшэгүй нэгэк доро зэргэ ниидэлгэ замбуулин соогуур хэбэ.

1962 оной августын 11-дэ, 12-то түгэс хүсэтэ советскэ ракетэнүүд летчик-космонавтнууд — Совет Социалис Республикануудай Союзай эрхэтэд, коммунистнууд нүхэд Андриян Григорьевич Николаеваар, Павел Романович Поповичоор жолоодогдоһон «Восток-3», «Восток-4» гэжэ одон-онгосонуудые Газар дэлхэйе тойруулан табиба.

Агуухэ эрэлхэг зориг ба баатаршалга гарган, нүхэд Николаев, Попович Газарые тойрон олон хоног соо нэгэн доро зэргэ ниидэжэ, хараалагдаһан программаяа түгэсөөр дүүргээ, тиигээд манай Эхэ ороной — Совет Социалис Республикануудай Союзай газар дээрэ хараалагдаһан райондо амжалтатайгаар бууба.

Нүхэр Николаеваар жолоодогдоһон «Восток-3» гэжэ замбуулинай одон-онгосо 95 часай туршада, тайлбарилан хэлэбэл, дүрбэ шахуу сүүдхын туршада бүмбэрсэг дэлхэйе 64 дахин тойрожо, 2 миллион 600 мянгаһаа дээшэ километр ниидээ.

Нүхэр Поповичоор жолоодогдоһон «Восток-4» гэжэ замбуулинай одон-онгосо 71 часай туршада, тайлбарилан хэлэбэл, гурба шахуу сүүдхын туршада манай планетые 48 дахин тойрожо, 2 миллион шахуу километр ниидээ.

Замбуулинай хоёр онгосонууд бэе бэедээ дүтэ, суг хамта ниидээ. Летчик-космонавтнуудай хоорондо сэхэ, тогтууритай хоёр талын радиохолбоон байгуулагдажа байгаа. Одон-онгосонуудые ниидүүлгэ ба буулгалга хараалагдаһан түсэбэй ёһоор бэелүүлэгдээ. Онгосонуудай аппаратуранууд замбуулин соогуур ниидэхэ үедөө ямаршье тойбогүйгөөр хүдэлөө. Ниидэлгын үедэ хоёр космонавтнуудай бэень эрхим һайн, тэдэнэр соггой хүхюунүүд, ажаллаха шадабаряа һайн зандань байлгаа. Тэдэнэр ниидэхэ үедөө научно-шэнжэлэлгын ехэ программа дүүргээ. Замбуулин соогуур орёо хүндэ ниидэлгэ хэһэнэйнгээ һүүлээр летчик-космонавтнуудай бэеын элүүр мэндэ эрхим һайн.

Иимэ нэгэн доро зэргэ ниидэлгэ нэн түрүүн замбуулин соогуур ниидэхэ онгосонуудай эрхим һайнаар бүтээгдэһэн, научна тодорхойлолгын нарин нягта байһанай, энэ харюусалгатай даабарии дүүргэхэ хэрэгтэ хабаадаһан бүхы совет хүнүүдэй онсо нарин нягтаар эбтэй зэтэйгээр ажаллаһанай ашаар бэелүүлэгдээ.

Совет летчик-космонавтнууд, замбуулин соогуур ниидэхэ онгосонуудые байгуулгада хабаадаһан, тэдэнэй замбуулин соогуур ниидэлгые хангажа байһан, эрдэмтэд, конструкторнууд, инженернүүд, техникүүд, хүдэлмэришэд Эхэ оронойнгоо үмэнэ, түрүү хүн түрэлтэнэй үмэнэ өөһэдынгөө уялгые нэрэ хүндэтэйгөөр дүүргээ гэжэ Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, Советскэ Союзай Правительство агуухэ баяр баясхалантайгаар, ехэ ханангяар тэмдэглэнэ.

Газарые тойрон олон хоногой туршада хэгдэһэн нэгэн доро зэргэ ниидэлгэ болбол замбуулин дэлхэйе шэнжэлгэдэ шэнэ шатын нээгдэһэниие тэмдэглэнэ. Ниидэлгын үедэ түрүүшынхеэ гансашье замбуулинай онгосо Газар хоёрой хоорондо бэшэ, харин замбуулин соогуур ниидэжэ ябаһан онгосонуудай хоорондо радиохолбоон ойро холуур байгуулагдаа. Замбуулин соогуур ниидэлгын эрхэ байдалда хүнэй бэеын тамир тухай үнэтэй сэнтэй мэдээсэлнүүдээр наука баяжаа. Нэгэн доро зэргэ ниидэлгэ хэһэн хоёр космонавтнууд хоорондоо холбоо байгуулжа, онгосонуудаа жолоодожо, өөһэдынгөө ажал ябуулгые хоорондоо зүбшэлдэжэ, оршон байдал тухай, аппаратурануудайнгаа хүдэлсэ тухай мэдээнүүдые андалдан абалсажа, шэнжэлһэн үрэ дүнгүүдээ сасуулжа байгаа. Мүнөө олон миллион километр дабаха хэрэг совет ороной летчик-космонавтнуудай мэдэлдэ оронхой гэжэ бата найдамтай. Нарые тойроһон планетэнүүдтэ замбуулинай хүсэн түгэс онгосонуудые тэдэнэй жолоодон абаашаха саг дүтэлжэ байна.

Нүхэд Николаев, Попович гэгшэдэй агуухэ габьяа манай Эсэгэ ороной алдар солые улам өөдэнь үргэнэ, түгэс хүгжэнги советскэ экономикын хүгжэлтые, түрүү совет наука болон техникын, социалис байгуулалтын арсашагүй ехэ булюу һайниие эли тодоор гэршэлэн харуулна.

Замбуулин соогуур ниидэһэн совет ороной баатарнууд — арад зоной дундаһаа гараһан, манай алдарта Коммунис партиин зэргэдэ хүмүүжүүлэгдэһэн хүнүүд мүн. Тэдэнэр социализм болон коммунизмын һайн һайхан үзэл бодолоор хүмүүжүүлэгдэһэн, өөрынгөө арадта, өөрынгөө Эхэ орондо хизаарлашагүй бэеэ үгэнги хүнүүд гээшэ. Тэдэнэр СССР-эй социалис нацануудай эбдэршэгүй хани барисаае гэршэлэн харуулна.Ород нүхэд Гагарин, Титовой һүүлээр чуваш арадай хүбүүн нүхэр Николаев, украин арадай хүбүүн нүхэр Попович замбуулин дэлхэй соогуур ниидэ. Советскэ Союзай арадууд аха дүү ёһоной нэгэ бүлэ соо коммунизм байгуулна, эб найрамдалай хүгжэн һалбархын, бүхы хүн түрэлтэнэй зол жаргалай аша туһада тэдэнэр суг хамтадаа, мүн замбуулин дэлхэйе шэнжэлхээр ниидэнэ.

Коммунистнууд Юрий Гагаринай, Герман Титовой, Андриян Николаевай, Павел Поповичын алдарта нэрэнүүд манай арадай баатаршалгын, зохёон байгуулхы оюун ухаанай, ажалда дуратай байһанай элитэ жэшээ болоно. Совет космонавтнууд — манай Эхэ ороной, агуухэ Ленинскэ Коммунис партиин ёһотой үнэн сэхэ хүбүүд мүн. Тэдэнэр хэлбэришэгүй эрэлхэг зоригтой, эрдэм ухаагаар ехэ, баян соёл культуратай, һаруул һайхан үзэл бодолтой хүнүүд гээшэ.

Коммунистнууд газар дээрэ, замбуулин соошье хүн түрэлтэнэй түрүү зэргэдэ найдамтайгаар дабшана гэжэ, социализм гээшэ Советскэ Союзай хүсэн түгэс оньһон нарин онгосонуудаа замбуулин худар амжалтатайгаар дэгдээн дабшуулдаг тэрэл тон найдамтай талмайнь болоно гэжэ бүхы дэлхэйн зон мүнөө хаража байна.

Замбуулиниие шэнжэлхэ хэрэгтэ туйлагдаһан онсо гайхамшаг шэнэ амжалтануудһаа харахада, капитализмтай мүрысэһэн амгалан ёһоной мүрысөөндөө коммунизмын шэнэ илалтануудые удаа дараалан туйлажа байһаниинь харагдана. Партиин XXII съездын шиидхэбэринүүдээр, шэнэ Программаар зоригжоһон совет арад гэгээн гэрэлтэ ерээдүйдэ абаашаха замые бүхы хүн түрэлтэндэ табингаа коммунис общество найдамтайгаар байгуулжа байна. Обществын хүгжэлтэдэ эрдэм, техникэ болон соёл культурын шэнэдхэн зохёохо үүргэ тухай агуухэ Ленинэй уридшалан хэлэһэн заабари бодото дээрээ бэелжэ байнхай. «Урдань хүн түрэлтэнэй бүхы ухаан, тэрэнэй сэсэн бодол зарим хүнүүдтэ техникэ ба культурын ашаг туһые амасуулдаг, харин заримуудые эгээн шухала юумэһээнь — гэгээрэл ба хүгжэлтэһөө хахасуулха ябадалда зорюулагдадаг байгаа. Харин мүнөө техникын эди шэди, соёл болбосоролой бүхы туйлалтанууд арад ниитын шадабари болонхой, хүн түрэлтэнэй ухаан ба сэсэн бодолынь саашадаа хүсэрхэлгын зэбсэг, дарлалга мүлжэлгын зэбсэг болохоёо болинхой. Бидэ энээниие мэдэнэбди,— иимэ һайн һайхан зорилгын аша туһада ажаллангүй байлтай аал, хамаг бүхы хүсэ шадалаа үгэнгүй байлтай аал? Ажалшад тиигэжэл иимэ ехэ түүхэтэ хүдэлмэри бүтээнэ. Юундэб гэхэдэ, революциин, урган мандалгын, шэнэдхэгдэн хүгжэлгын дууража байһан асари ехэ хүсэн эдээндэ нэбтэрэнхэй» гэжэ Владимир Ильич хэлээ һэн.

Манай парти, манай арад Ленинэй зааһан замаар дабшана. Совет Эхэ ороной сүлөөтэ арадуудта революциин бадаруулһан зохёон байгуулхы асари ехэ хүсэнэй ямар гайхамшаг юумэ хэжэ байһыень мүнөө хамаг зон хаража байна.

Мүнөө сагай эрдэм, техникэ байгаалиин хүсые мэдэлдэ оруулха, тэрэниие хүнэй аша туһада бүхы талаарнь хэрэглэхын тула заха хизааргүй ехэ арга боломжо олгоно. Эрдэм наукын асари ехэ туйлалтанууд амгалан хэрэгтэ, хүнүүдэй зол жаргалта байдалай аша туһада зорюулагдаад лэ байбал, ажабайдалые улам һайжаруулгада алба хэжэ шадаха юм.

Бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал мандуулхын түлөө Совет гүрэн сэхэ шууд, эрид нэтэрүүгээр тэмсэнэ. Замбуулин соогуур дабшаһан совет онгосонуудай шэнэ ниидэлгэнүүдшье тиимэл амгалан зорилгоор бэелүүлэгдээ.

Хүн түрэлтэн дэлхэй дээрэ амгалан тайбан ажаһуухые ехэтэ хүсэнэ, нэгэшье правительство энэ ушарые хэрэгсээнгүй байжа шадахагүй. Амгалан байдалай дайсадта арадуудай али тухай дурагүй байһыень һаяхан Москвада болоһон конгресс, бүгэдэниитээрээ буу зэбсэг хуряахын, эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ бүхэдэлхэйн конгресс зам тодоор гэршэлнэ. Энэ конгресс баруун гүрэнүүдэй дай жүрөөдэгшэ бүлэгүүдые бүхы арадуудай үмэнэһөө зэбүүрхэн буруушаагаад, буу зэбсэгүүдые уласхоорондын шанга хиналтатайгаар бүгэдэниитээрээ, хүсэдөөр хуряахын түлөө, ядерна зэбсэг туршалгые огтолон хорихын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэхые уряалаа.

Бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал хангаха гэһэн арадуудай эрилтые бүрин дэмжэнэбди гэжэ, мүн энэ тон зүб эрилтые бэелүүлхын тулада шухала бүхы юумэ хэжэ байнабди гэжэ Советскэ правительство дахинаа хүндэтэйгөөр мэдүүлнэ.

Термоядерна дайнай аюулһаа хүн түрэлтэниие абаран зайсуулхын түлөө, дэлхэй дээрэ эбдэршэгүй бата эб найрамдал мандуулхын түлөө бүри эрид шууд тэмсэхыень уряалан, бүхы правительствανууд болон арадуудта Советскэ Правительство дахинаа хандана. Арадууд эрид шанга тэмсэлээрээ эб найрамдалай хэрэгые аршалан хамгаалха байха гэжэ совет хүнүүд этигэнэ.

Лётчик-космонавтнар нүхэд Николаев болон Поповичой шэн габьяата баатаршалгануудынь совет хүнүүдэй, бүхы дэлхэйн үнэн сэхэ хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэлые баяр, омогорхолоор билтаруулна, коммунизм байгуулха хэрэгтээ шэнэ амжалта туйлахыень манай арадые уряална!

Эб найрамдал болон хүгжэлтэ дэбжэлтын хэрэгэй илан мандахын түлөө, урагшаа!

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ
СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ
СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ.

Замбуулинай дайда соогуур „Восток-3", „Восток-4" гэжэ онгосо-одонуудаар космонавтнуудай удаан саг соо нэгэн доро зэргэ ниидэлгые бэелүүлэлсэһэн эрдэмтэд, конструкторнууд, инженер, техникүүд болон хүдэлмэришэдтэ, бүхы коллективүүд болон организацинуудта, советскэ космонавтнууд нүхэр Андриян Григорьевич Николаевта, нүхэр Павел Романович Поповичто

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Советскэ Союзай эрхэтэд нүхэр Андриян Григорьевич Николаевай, нүхэр Павел Романович Поповичой жолоододог советскэ «Восток-3», «Восток-4» гэжэ хоёр онгосын замбуулинай дайда соогуур удаан саг соо түүхэдэ анха түрүүн нэгэн доро зэргэ ниидэлгэ амжалтатайгаар дүүрэбэ. Замбуулиниие шэнжэлэн мэдэхэ хэрэгтэ шэнэ толотомо илалта туйлагдаба!

Замбуулинай дайдын гүн дундуур совет хүнүүд түрүүлжэ зам табяа гэжэ мэдэрхэдэ баясахаар байна. Эрэлхэг зоригто космонавтнууд Андриян Николаев, Павел Попович удаан сагай, орёо нарин рекордно ниидэлгэнүүдые хэжэ, научно-шэнжэлэлгын ехэ программа дүүргэжэ, советскэ түрүү наукын баялигта шэнэ эрхим туһа нэмэри оруулаа, манай Эхэ орониие улам ехээр алдаршуулаа. Өөрынгөө хүбүүдэй баатарлиг габьяагаар совет арад ехээр баясана.

Энэ габьяа, советскэ түрүүшын космонавтнуудай габьяа шэнги, сусаршагүй хүсэл эрмэлзэлгын, эрэлхэг зоригой, баатаршалгын үльгэр жэшээ хэтын хэтэдээ хододоо боложо үгэдэг байхал.

Замбуулинай дайда соогуур удаан саг соо нэгэн доро зэргэ ниидэлгые амжалтатайгаар дүүргэһэнтэйтнай, түрэл совет газар дээрээ ямаршьегүй һайнууд бусажа ерэһэнтэйтнай дашарамдуулан, хүндэтэ нүхэд Андриян Григорьевич Николаев, Павел Романович Попович, таанадые Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет үнэн зүрхэнһөө, халуунаар амаршалан мэндэшэлнэ. Элүүр мэндэ ябахыетнай, Эхэ ороноо алдаршуулдаг һайн һайхан ажалдаа шэнэ амжалтануудые туйлахыетнай таанадта хүсэнэбди.

Замбуулинай «Восток-3», «Восток-4» онгосонууд советскэ научна болон конструкторска оюун бодолой шэнэ угаа ехэ туйлалта мүн болоно. Эдэ онгосонуудаар замбуулинай дайда соогуур нэгэн доро зэргэ ниидэлгэ хадаа советскэ наука болон техникын, манай эрдэмтэдэй, конструкторнуудай, инженер, техникүүдэй болон хүдэлмэришэдэй зохёохы оюун ухаанай шэнэ илалта болоно. Замбуулинай дайда руу, наранай системын бусад планетэнүүд руу шэнэ ниидэлгэнүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ тус ниидэлгэ угаа ехэ удхашанартай. Онгосонуудай байгууламжа, тэрэнэй аппаратура замбуулин соогуур ниидэлгын орёо нарин эрхэ байдалда бүхы шалгалтануудые барижа гараа. Космонавтнууд научно-шэнжэлэлгын ехэ программые дүүргээ, тэрэнэй үрэ дүнгүүд дэлхэйн наукые баяжуулба.

Замбуулинай «Восток-3», «Восток-4» гэжэ хүсэтэ онгосо-одонууд байгуулагдажа, летчик-космонавтнууд А. Г. Николаев, П. Р. Попович эдэ онгосонуудаар олон үдэрэй турша соо нэгэн доро зэргэ ниидэжэ, наука болон техникын бүхы гол һалбаринуудаар дэлхэй дээрэ түрүү һуури эзэлхэ талаар манай советскэ наукын үмэнэ КПСС-эй XXII съездын табиһан түүхэтэ зорилго бэелүүлгэдэ шэнэ элитэ ехэ туһа нэмэри оруулагдаба.

Замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ талаар Советскэ Союзай амжалтанууд хадаа манай социалистическэ обществын барагдашагүй ехэ зохёохы хүсэтэй байһые үшөө дахин үнэмшэстэйгөөр харуулжа үгэнэ. Коммунизмые ушар ёһо мэдэн, эдэбхитэйгээр байгуулагша—совет арад ямар асари ехэ габьяа гаргажа шадахаб гэжэ мүнөө бүхы дэлхэйн арад зон харана.

Эрдэмтэд, конструкторнууд, инженер, техникүүд болон хүдэлмэришэдые, коллективүүдые, организацинуудые, замбуулинай «Восток-3», «Восток-4» гэжэ шэнэ онгосо-одонуудые байгуулгада, замбуулин соогуур нэгэн доро зэргэ ниидэлгые бэлэдхэлгэ болон тэрэниие амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ хабаадалсаһан бүхы хүнүүдые Коммунис партиин, Советскэ правительствын, манай Эхэ ороной бүхы арадуудай зүгһөө Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршална.

Замбуулинай гайхамшагта онгосо-одонуудые байгуулагшад — совет эрдэмтэд, конструкторнууд, инженер, техникүүд болон хүдэлмэришэдтэ алдар соло!

Эрэлхэг зоригто советскэ космонавтнуудта алдар соло!

Коммунизм байгуулагша баатарлиг совет арадта алдар соло!

Совет арадай бүхы илалтануудые зоригжуулан эмхидхэгшэ Советскэ Союзай Коммунис партида алдар соло!

Коммунизмын илалта тээшэ урагшаа!

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ | СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ | СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ

ГҮРЭНЭЙ ЖУРАМ НАРИН НАНГИНААР САХИЖА БАЙХААР КАДРНУУДЫЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ

★ ★

А. У. МОДОГОЕВ,
КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь

★ ★ ★

Июлиин эсэс багаар республика доторнай хонишодой аймагай суглаанууд болоо. Хонин ажал саашадань хүтэлжөөхэ шухала асуудалнууд эдээн дээгүүр зүбшэн хэлсэгдэбэ. Суглаанда хабаадагшад үгэ хэлэхэдээ ажал хэрэгтээ эзэн ёһоор, гүрэн түрын хэрэгтэй холбон хандадаг байһыень онсолон тэмдэглэхээр. Юрын хүнүүд—колхоз, совхозуудай хонишод өөһэдынгөө ажалые нэн түрүүн гүрэнэй, арад зоной аша туһатай холбон харадаг байһа ха юм. Гүрэнэй түсэбтэ даабаринуудые хайшан гээд дүүргэхэб, үлүүлэн дүүргэхэб, юу хээ һаа, хонинной нооһо, мяха ехээр абахаб гэһэн хөөрэлдөөн болоо.

Совет хүнүүд хадаа Эхэ оронойнгоо, гүрэнэйнгөө ёһото эзэд ха юм. Эгээл имэһээ эдэнэр бүхы хэрэгтээ гүрэнэй аша туһатай холбон харана. Совет хүнэй хубиин хэрэг общественна хэрэгтэй тааралдан зохилдодог гээшэ. Тиигэхэдээ нииитын хэрэг түрүүшын ээлжээндэ табигдадаг гуримтай.

Совет предприятиин хүдэлмэришэн станогой дэргэдэ хүдэлхэдөө хэжэ байһан юумэеэ яагаад лэ түргэнөөр дүүргэхэм ааб гэжэ зоридог бшуу. Юуб гэхэдэ, тэрэнь орондомнай, арад зондо хэрэгтэй. Колхоз гү, али совхоздо хүдэлжэ байһан һаалишан үнеэдээ һайнаар һаахые оролдодог, юуб гэхэдэ, һүн гүрэндэмнай, арадтамнай угаа хэрэгтэйл.

Хэрбээ юрын совет хүнүүдэй ажал хэрэгтээ гүрэнэй ёһоор хандаха гээшэ ёһо гурим болоо һаа, хүтэлбэрилхы бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй гүрэнэй аша туһые юунһээшье үлүүгээр һанаха, ажал хэрэгтээ гүрэнэй ёһоор хандаха гээшэ илангаяа шухала.

Бүхы һалбаринуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ Коммунис парти ехэ анхаралаа табидаг байгаа, табижашье байна. Коммунизмын хэрэгтэ хизааргүй бэе үгэнгеэр, дутагдалнуудтай эбсэшэгүйгөөр, партийна ба гүрэнэй журам нарин нангинаар сахихаар партимнай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые хүмүүжүүлдэг гээшэ. **«Партийна ба гүрэнэй журамай асуудалнууд хадаа партийна, гүрэнэй аппарадай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй ажал ябуулгадахи үндэһэ һуури мүн болоно»** гэжэ Н. С. Хрущев хэлэдэг.

Ямаршье газарта хүдэлөө хадаа хүдэлмэрилэгшэ бүхэн партийна ба гүрэнэй журам сахиха ёһотой. Үнэнь юуб гэхэдэ, гүрэнэй түсэбтэ даабарие заатагүй дүүргэхэ гэһэн удхатай. Предприяти гү, али барилга гү, колхоз гү, али совхоз гү, ажахын организаци гү, али эрдэм шэнжэлэлгын эмхи зургаан гү, хамаагүй хаанашье хадаа—тогтоогдоһон түсэб дүүргэхэ гээшэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна ба гүрэнэй эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй ажал ябуулгадахи гол шухала хэмжүүр болоно.

Үйлэдбэриин гү, али ямар нэгэн түсэб хадаа миин лэ суглуулагдаһан тоо баримтанууд бэшэ гэжэ хүн бүхэндэ эли гээшэ. Эдэ тоонуудые бодотоор бэелүүлхын тулада олон хүнүүдэй ажалые зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэй, тохёолдоһон бэрхэшээлнүүдые дабаха, бии байһан арга боломжонуудые оложо хэрэглэхэ хэрэгтэй, богонёор хэлэхэдэ, түсэбые дүүргэхын тулада оролдосотойгоор тэмсэхэ шухала. Тиигээгүй һаа, тэрэ түсэб зүн дэгээн дүүрэхэгүй. Хүтэлбэрилэгшэдэй уялга, парти ба гүрэнэй үмэнэдэхи уялгань эгээл энэ бшуу.

Гүрэнэй түсэб гээшэ хуули ёһон бэшэ, харин һуури дээрээ байһан хүндэ хээхээ, юу хэхэнь эли байха гэжэ хэлэдэг хүтэлбэрилэгшэ—заводой директор гү, али совхозой директор гү, али колхозой түрүүлэгшэ гү, үгышье һаа, гүрэнэй зургаанда хүдэлмэрилдэг хүн тухай юу хэлэлтэй гээшэб. Имэ хүтэлбэрилэгшэдые журам эбдэнэ гэхэдэ, эдэнэй шэнжэ шанар булта харагдахагүй. Имэ хүтэлбэрилэгшэ гүрэнэй журам миин лэ эбдэнэ бэшэ. Саагуур харахада, имэ хүн түсэбтэ социалис үйлэдбэриие таһалдуулна, нииитын хэрэгтэ ехэ хохидол ушаруулна гээшэ. Юуб гэхэдэ, социалис гүрэндэ ямар нэгэн һалбаридань түсэбтэ даабари таһалдуулхада, тэрээнтэй холбоотой һалбаридань ехэ муу байдаг, таһалдал болодог байна.

Манай республикын предприятинууд ба ажахын зургаанудта, колхозууд ба совхозуудта имэрхүү хүтэлбэрилэгшэд дайралдадаг гү? Дайралдадаг, үсөөн бэшэ бии. Промышленностьдашье, барилгадашье, илангаяа хүдөө ажахыда имэ хүтэлбэрилэгшэд дайралдадаг лэ даа.

Жэшээ болгон промышленна предприятинуудай гүрэнэй түсэб дүүргэлтэ хараад үзэе. Имэ предприятинуудта, жэшээнь, «Электромашина» завод (директорынь нүхэр Бурлов, парторганизациин секретарь нүхэр Санковец), Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрика (директорынь нүхэр Альцман, парторганизациин секретарь нүхэр Семенькова) болон бусад предприятинууд үйлэдбэриин түсэб таһалдуулха гээшые мэдэдэггүй. Эдэ предприятинуудай коллективүүд гүрэнэй түсэб дүүргэхэ гээшые эгээн гол шухала уялга гэжэ хаража заншанхай.

Гэбэшье эдэ предприятинуудта бүхы юумэниинь һайнаар, бэрхэшээлгүйгөөр үнгэрдэг гэхэ болоо һаа, андуүтэй. Эдэ предприятинуудай хүдэлмэридэ өөһэдын бэрхэшээлнүүд заатагүй байдаг. Зүгөөр эдээнэй хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд гүрэнэй журам нарин нангинаар сахижа һураһан тула ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын, шэнэ арга боломжонуудые бэдэрэн олохын тулада саг үргэлжэ хүдэлдэг, ажал хүдэлмэреэ жэгдээр эмхидхэжэ, түсэбтэ даабаринуудаа заатагүй дүүргэдэг гуримтай.

Түрүүшүүлэй хажуугаар, мүн түсэбөө дүүргэдэггүй, гээгдэжэ ябаһан предприятинууд бии. Имэ предприятинуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд ажал хүдэлмэридэхи гээгдэлээ усадхахын тулада бэшэ, харин энэ гээгдэлые ямар нэгэн шалтагаанаар халхалхын тулада бүхы хүсэ шадабаряа зорюулдаг юм. Гүрэнэй түсэбтэ даабаринуудые дүүргэхэ хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандадаг ёһо гурим зарим хүтэлбэрилэгшэдэй дунда бии. Барилгын олон организацинууд, илангаяа «Бурстрой» трестын № 154 трестын барилгын организацинуудта эгээл имэ ёһо гурим бии юм. Гүрэнэй түсэбөөр тогтоогдоһон шэнэ барилгануудые ашаглалгада оруулха болзорые өөһэдөө хубилгажархидаг, тиигээд тэрэнэй түлөө хэншье харюусадаггүй байна.

Партиин Улаан-Үдын горком, городой райкомууд, нютагай советэй зургаанууд барилгын организацинуудай хүдэлмэрие һулаар хүтэлбэрилнэ, тэдэнэй ажал хэрэгые мууса хинана, гүрэнэй журам эбдэһэн жэгшүүритэ баримтануудтай тэмсэнэгүй. Барилгашадай зарим коллективүүд өөһэдөөл тиишээ хүдэлөөд байдаг, тэдээндэ ямаршье туһаламжа үзүүлэгдэдэггүй, барилганууд дээрэ бүтээсэ ехэтэ ажал эмхидхэхээр зорюута табигдаһан хүнүүд парти ба гүрэнэй үмэнэ харюусадаггүй байна.

Партийна ба гүрэнэй журам эбдэһэн тухай зарим жэшээнүүдые харуулая. Журам эбдэһэн баримта бүхэниие миин орхижо болохогүй. Гэбэшье энэ асуудалай эгээн шухала тухай хэлэлтэй байна. Юуб гэхэдэ, зарим предприятинуудай ехээр гээгдэжэ ябаһан тухай онсолон хэлэлтэй. Юуб гэхэдэ, ямар нэгэн хүндэтэ шалтагаанаар эдэнэр гээгдэнэ бэшэ, харин эмхи гуримгүй дээрэһээ имэ байдалда ороно, зарим хүтэлбэрилэгшэд харюусалгагүйгөөр хандажа һурана.

Совнархозой ба республикын министерствэнүүдэй предприятинуудай валова продукци гаргаха түсэб дүүргэһэн дунда зэргын тоогой саада тээ гээгдэжэ ябаһан предприятинууд халхалагдана. Эдэнэр хадаа гүрэн түрын удха шанартай шухала зүйлэй продукци гаргаха түсэбөө дүүргэнэгүй. Эдээнэй тоодо шэлэй завод, ой модоной промышленностиин олон предприятинууд ороно. Совнархоздо имэ предприятинууд 25 гэхэ гү, али бүхы предприятинуудай тоогой 33 процент болоно. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха түсэбөө олон предприятинууд дүүргэнэгүй. Гадна, капитальна барилга ехэ гээгдэлтэй. Капитальна барилга хэхэ хахад жэлэй түсэб оройдоо 84 процент дүүргэгдээ. Гэр байра бариха түсэб миин 64 процент дүүргэгдээ. Мүн һургуулинуудай, эмнэлгын, хүүгэдэй эмхи зургаанудай барилга энээнһээ дээрэ бэшэ.

Колхозууд, совхозуудай, хүдөө ажахын зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй ажал ябуулгада гүрэнэй журам хазагайруулха ябадал мүн олоор үзэгдэнэ.

Партиин Центральна Комитедэй заабариин ёһоор һүүлэй жэлнүүдтэ колхозууд ба совхозуудта шадамар бэрхэ хүтэлбэрилэгшэдые томилхо талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Энэ талаар имэ жэшээнүүдые харуулмаар. Манай республикын колхозууд ба совхозуудай хүтэлбэрилхы кадрнуудай 60 гаран процентнь дээдэ гү, али хүдөө ажахын дунда эрдэмтэй. Даалгагдаһан ажалаа шадамар бэрхээр хүтэлбэрилжэ шадаха, ажал хэрэгээ һайса мэдэхэ, бэлигтэй олон хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд колхозууд ба совхозуудай хүтэлбэрилэгшөөр дэбжүүлэгдэнхэй. Зарим тэдэ жэшээ харуулая. Суулгын совхозой директорээр Л. Ц. Цыренов хүдэлжэ байдаг. Энэ хүн хадаа юрын тракторист ябаһанаа МТС-эй директор болотороо ургаа, агрономой эрдэмтэй, бодото дүй дүршэл ехэтэй болонхой, совхозые һайнаар хүтэлбэрилнэ. Суулгын совхозой дирекци ба партийна организаци парти, правительствын шиидхэбэринүүдые, Н. С. Хрущевой заабаринуудые хүтэлбэри болгон, тарянайнгаа газарые зүбөөр хубаарилна, ургаса ехэтэй кукуруза мэтын ургамалнуудые ехээр таридаг болохын түлөө тэмсэнэ. Эгээл имэһээ бүхы республика дотороо суурхаһан, кукурузын баян ургасын мастернууд нүхэд Жанаев, Кондратюков гэгшэдэй тус совхоздо урган гараһаниинь гайхалтай бэшэ. Эдэнэр гектар бүриһөө 800—1000 центнер кукурузын энэ набша абана.

Үгышье һаа, «Шергинскэ» совхозой директор, инженер-механик эрдэмтэй нүхэр Медведевые абаад үзэе. Энэ хүн мэргэжэлтэдые зүбөөр хубаарилан табяад, тэдээнэй үүргэ харюусалгые дээшэлүүлжэ шадаа. Ажахынгаа гол һалбари—гахай үсхэбэрилгэ тон зүбөөр тодорхойлон олоо. Эгээл энэ һалбаридаа партийна организациин туһаламжатайгаар нүхэр Медведев түрүү онол арга (гахайнуудые цехоор аргаар харана, искусственна үрэжүүлгэ хэрэглэнэ, ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулна) нэбтэрүүлжэ эхилээ. Мүнөө республикын бусад совхозуудай түлөөлэгшэд энэ совхоздо ерэжэ түрүү аргада һурана.

Нүхэд Цыренов ба Медведев шэнги хүтэлбэрилэгшэд хадаа шэнэ түхэл маягай ударидагшад мүн болоно. Гүрэнэй журам сахиха, абаһан уялгаяа дүүргэхэ гээшэ түрүүшын ээлжээндэ табигдадаг нангин хэрэг болонхой.

Мүнөөнэй эрхэ байдалай эрилтын ёһоор ажалаа ябуулдаг колхозууд ба совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хүдөө ажахын продуктнуудые абажа, гүрэндэ худалдаха түсэбтэ даабаринуудые заатагүй дүүргэхын тулада, нииитын мал түргэнөөр үдхэхын, продукциин өөрын үнэ сэн хямдаруулхын тулада бүхы хүсэ шадалаа зорюулан хүдэлнэ. Гүрэнэй түсэбтэ даабаринуудые дүүргэхэ гээшэ нангин хуули ёһон, алдар солын хэрэг гэжэ имэ хүтэлбэрилэгшэд тоолодог байна.

Энээнтэй хамта колхозууд ба совхозуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй дунда үүсхэл эдэбхигүй, гурим журамгүй хүнүүд бии. Эдэнэр түсэб дүүргээгүй аад, тэрэнэй түлөө харюусадаггүй, уялга абахые абаад, тэрэнээ дүүргэхын түлөө оролдодоггүй байна. Заримдаа имэ хүтэлбэрилэгшэд бодомжотой, хараатайгаар ажалладаг, ажахын аша туһада оролдодог хэбэртэйгээр бэеэ харуулха гэжэ шармайдагшье гээнэ.

Жэшээнь, намарай паар хахалха саг ерэхэ. Ургаса хуряаһанай һүүлээр лэ паар хахалха эрилтэ хүтэлбэрилхы зургаанууд табидаг байна. Тиихэдэнь имэрхүү хүтэлбэрилэгшэд колхозшогуудтаа иигэжэ гомдодог гуримтай гэбэл:

«Тарянай узуурые хэрэглэнгүй, имэ миинтэ тэжээл орхихо гэжэ яаха юм!». Энээнэйнгээ һүүлээр хуряагдаһан полинууд дээрэ мал бэлшээхэ захиралта гаргадаг. Хабар болоходо халта хахалһан болоод тарилга хэхэ, тиигэжэ ургаса гэмтээхэ. Энээнэй олзонь хэдыхэн зэд болоод, гарзань хэдэ мянган түхэригэй болоно гэхэдэ ойлгосотой.

Зарим колхозууд ба совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй гүрэндэ мяха худалдаха уялга дүүргэхэ хэрэгтэ ямараар хандадагынь хараад үзэе. Контрактаци хэхэ хэлсээнэй, мүн түсэбтэ даабариин ёһоор бүхы ажахынууд хаһа саг соогоо—һара бүхэндэ, квартал бүхэндэ бэлэдхэлэй зургаанудта хүрэхэ хэмжээнэй мяха худалдаха уялгатай. Үүсхэл эдэбхитэйгээр хүдэлдэг, гурим журамтай хүнүүдэй хүтэлбэрилдэг ажахынууд эдэ уялгануудаа жэншэдгүй дүүргэдэг. Гэтэр жэлһээ жэлдэ нэгэдэхи ба хоёрдохи кварталда нэгэл юумэ дурдадаг хүтэлбэрилэгшэд бии:

—Уялгануудые дүүргэхэ тухай мүнөө ямар эрилтэ бидэнһээ хэнэ гээшэбта! — гэжэ эдэнэр хэлэдэг. Юуб гэхэдэ, малнай туранхай байна ха юм. Тиимэһээ зундаа таргалуулха хэрэгтэй. 3-дахи квартал соо дүүргэхэлди даа!

Имэ хүтэлбэрилэгшэд жэлэй түрүүшын хахадай туршада шахан таргалуулаад, гүрэндэ худалдаха мал тухайдаа бүри намар байхада юундэ бодомжолноогүйб гэжэ асуултай. Юундэ оролдоогүйб гэхэдэ, эдэнэр гүрэнэй журам нарин нягтаар сахижа һураагүй ха юм.

Гүрэнэй журам хүндэлдэг, партийна организацинуудай энэ журам нарин нангинаар сахихаар кадрнуудаа хүмүүжүүлдэг газарта үбһэ тэжээлээр дуталдадагшье һаа, зуу, хоёр зуун толгой эбэртэ бодо мал, хоёр-гурбан зуун гахай шахан таргалуулжа, хаһа саг соогоо мяха худалдалгаар гүрэнтэй тоосодог гэжэ олон ажахынуудай хүдэлмэриин тобшолол дээрэһээ харагдана.

Гэхэтэй хамта нютагай үйлэдбэриин управленинүүд, олон аймагуудай партийна ба советскэ органууд журам гуримгүй ябадалтай эбсээд һуудаг, олон ажахынуудай оһол назагай хүтэлбэрилэгшэдтэ ёһото эрилтэ табидаггүй байна. Тиин эрилтэ хэнгүй, хинан шалгангүй байхада харюусалгүй ябадал гарадаг гээшэ.

Партиин областной комитедэй, республикын Министрнүүдэй Соведэй хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд энэ хабартаа бүхы аймагуудта зорюута ошожо, нютагай үйлэдбэриин управленинүүдэй, аймагуудай организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта колхоз, совхоз бүхэнэй бүхы түрэлэй мал үсхэбэрилхэ түсэбые ами аминдань хаража үзэһэн байгаа. Ажахынуудые хүтэлбэрилэгшэдэй өөһэдынь үгэһэн мэдээнэй ёһоор үрэжүүлэгдэхэ эхэ малай тоо тодорхойлогдожо, үрэжүүлхэ болзор тогтоогдоһон юм. Энээнтэй хамта олон ажахынуудта үни хада үнеэн боложо, тугал асарха, һү үгэхөөр болоһон олон тоото гунжад, дүнжэдэй бии байһаниинь элирүүлэгдээ. Эдээниие үрэжүүлхын тулада тусхай гүүргэнүүд болгожо таһалха, тиигэхэдээ хүрэхэ хэмжээнэй бухануудые эдэ гүүртэнүүдтэ табиха гэгдэһэн байгаа.

Иигэжэ ажахы бүхэндэ хараалагдаад, бэшэгдээд, һүүлэрэнь республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор баталагдаһан байгаа. Шухалын шухала энэ хүдэлмэри ябуулагдаха ёһотой байһан аад, тиигээгүй, бүхы арга боломжонуудшье бии байгаа. Гэтэр зарим ажахынуудта энэ хүдэлмэри ёһотой һайнаар эмхидхэгдээгүй байшоо.

Энээн тушаа олон жэшээнүүдые харуулаябди. Оймурай совхозой директор нүхэр Зайцев малай тоо толгой олошоруулха түсэб табилгада өөрөө хабаадажа, энэ түсэб дүүргэгдэхэ гээшэ гэжэ найдуулаа бэлэй. Тэрэ гэһэнһээ хойшо гурбан һара үнгэрбэ. Теэд нүхэр Зайцев, совхозой мэргэжэлтэд зохихо хүдэлмэри ябуулаагүй, энэ хэрэгые зүндэнь орхижорхёо. Гунжадые юундэ отондо оруулаагүйбта, 1963 ондо мал үсхэбэрилхэ, мяха, һү абаха түсэбөө юугээр дүүргэхэбта гээд нүхэр Зайцевһаа асуубабди. Буханууд үсөөнтэй байһан дээрэһээ энэ хүдэлмэри ябуулагдаагүйл даа гэжэ нүхэр Зайцев һанаа амараар мэдүүлбэ.

Нүхэр Зайцев залуу хүдэлмэрилэгшэ бэшэ. Олон жэлдэ директорээр хүдэлнэб, ажал хэрэгээ мэдэхэб гээд һайрхажашье болохо. Партийна организациин зүгһөө эрилтэ хиналтын хэгдэдэггүй дээрэһээ түсэбтэ даабаринуудые дүүргэхэгүй гээшые юрын лэ хэрэг гэжэ харадаг муу заншал бусад зарим хүтэлбэрилэгшэдтэл адли нүхэр Зайцевташье гуримшанхай гээшэ.

Үшөө нэгэ хүтэлбэрилэгшэ—Бэшүүрэй аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Юмсунов тухай хэды үгэ дурдая. Энэмнай залуу, шударгы, бэлигтэй хүтэлбэрилэгшэ юм. Мүнөө хабар колхозынь 40 гектар хартаабха тариха түсэбтэй аад, 39 гектар таряа. Нүхэр Юмсуновһаа иигэжэ асуубабди:

— Та ажахыгаа һайнаар ябуулнат, бүхы зүйлэй эдеэ хоолоор гүрэнтээ жэншэдгүй тоосонот, теэд оройдоо ганса гектар хартаабха таряад, түсэбөө дүүргэжэ ядаа гээшэ гүт?

— Юундэ ядахамнай һэм даа, гансашье гектарта бэшэ, үшөө ехэшье газарта хартаабха тарижа шадаха байгаалди, теэд хүн һануулаагүйл даа...

Колхозой баталан абаһан түсэбые, энэ хэрэгые бүри һайншье түрүүлэгшэ имээр харана бшуу даа. Хэрбээ нүхэр Юмсуновые—залуу түрүүлэгшые партийна организаци, КПСС-эй райком партийна ба гүрэнэй журам нарин нангинаар сахихаар хүмүүжүүлһэн байгаа һаань, энэ хүн хэрэгтээ, түсэбтэ даабаридаа, хүдөө ажахын продукцинуудые ехэдхэхэ арга боломжонуудтаа ондоогоор хандаха байгаал.

«Имэ бага баримта жэшээ тухай дурдалтай аал! Оройдоо ганса гектар хартаабха байгаал юм бээзэ...» гээд зарим хүнүүд бодожо болохо.

Имэ баримта тухай хэлэхэ хэрэгтэй, юуб гэхэдэ, энэ багахан хазагайруулгые анхаржа болюулаагүй һаа, саашадаа бүри ехэ хазагайралга, гурбадахи, дүрбэдэхи ушарнууд тохёолдожо болохо. Гүрэнэй үмэнэдэхи уялгануудые дүүргэхэ хэрэгтэ зорюулһан аймагай зүблөөн дээрэ мүнөөхи Бэшүүртэ «Рассвет» колхозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр Афанасьев иигэжэ мэдүүлһэн байна:

— Колхознай һү худалдаха уялгаяа дүүргэжэ шадахагүй, үндэгэ худалдалгаар баһал дүүргэхэгүй ха даа, мяха худалдалгаар хай даа, бирахагүй ха...

Коммунист хүн, ехэ колхозой партийна организациин хүтэлбэрилэгшэ иигэжэ хэлэнэ бшуу. Гэтэр тус колхоздо арга боломжонь хизааргүй ехэ, теэд һанаа амараар, гайхаха эшэхээшье мэдэнгүй иигэжэ мэдүүлнэ.

Партиин обкомой пленум баталан абаһан тогтоол соогоо бусад асуудалнуудтай хамта республикын колхозууд ба совхозуудай гахай үсхэбэрилгөөр шухала зорилтонуудые тодорхойлһон байгаа. Республикын колхозууд ба совхозууд ерэхэ жэлэй эхеэр 150 мянгаһаа үсөөн бэшэ норшоонхо абажа, 1963 ондо мяха худалдаха түсэб дүүргэхэ арга боломжо бии болгохын тулада байгша оной сентябриин 1 болотор 24 мянган эхэ гахай илгажа, ороондо оруулха хэрэгтэй. Энэмнай шухалын шухала зорилго мүн. Гэтэр зарим ажахынуудта хүрэхэ хэмжээтэй эхэ гахайнуудые мүнөө болотор илгаадүй, техник-үрэжүүлэгшэдые бэлэдхээгүй байһаар.

Имэ гурим журамгүй ябадалтай саашадаа тэсэхын аргагүй. Даабари абаад, бии байһан арга боломжонуудые хэрэглэхын тулада юушье хээгүй аад, үшөө иигэжэ хэлэдэг: «даабари ехэ аад, бэрхэшээлтэй байна, тэрэниие дүүргэхэнь хүшэр». Имэ хүтэлбэрилэгшэ ажахыда байһан бүхы арга боломжонуудые зүбөөр хэрэглэжэ, даалгагдаһан даабаряа дүүргэхын тулада юушье хээгүй байха юм. Имэ хүтэлбэрилэгшэдые колхозой гү, али совхозой хүтэлбэридэ удаан байлгахын аргагүй.

Гүрэнэй журам хазагайруулха гээшэ ямар хойшолонтой байһые Сэлэнгын аймагай Тельманай нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй жэшээ дээрэһээ эли тодоор харагдана. Анхандаа энэ колхоз республика дотороо түрүү зэргэдэ ябадаг һэн. Мүнөө байһан хүтэлбэрилэгшэд колхозой ажахые урагшань дабшуулаагүй, харин ажал хэрэгтээ харюусалгагүйгөөр хандаһанай гэмээр һүүлэй хоёр жэл соо эбэртэ малай тоо, тэрэ тоодо үнеэдэй тоо үсөөн болгоо, хонид, гахай, морид хороогдоо. Бэрхэшээлтэйгээр үнгэрһэн энэ үбэл ажахыда ехэ гарза гай татаа. Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, колхозой хүтэлбэрилэгшэд нииитын мал ажалые дэбжээхэ гол арга нүхэсэл болохо кукурузые һайнаар ургуулхын тулада бүхы оролдолгоо гаргаха ёһотой байгаа. Гэтэр, колхозой правлени, тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Балданов, партком, тэрэнэй секретарь нүхэр Очиров үнгэрэгшэ жэлэй бэрхэшээлтэй үбэлжэлгэһөө зохихо тобшолол хээгүй, мүн КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдһээ һургаал абаагүй. Правлени ба партийна комитет кукуруза ургуулха хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандаа. Энээнэй гэмээр 1003 гектар тариһан кукурузын 833 гектарынь буртаг үбһэндэ дарагдажа һалаа. Областной комитедэй бюро нүхэд Балданов ба Очиров гэгшэдые шангаар зэмэлхэ баатай болоһон байна.

Үшөө нэгэн имэ жэшээ харуулая. Үнгэрэгшэ жэлдэ ехэ аад шухала хэрэг—хонидоо үбэл хурьгалуулдаг боложо эхилһэн аад, олон ажахын хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд эхилһэн хэрэгээ эсэстэнь хүргэнгүй орхёо. Энээнэй гэмээр олон аймагуудта, жэшээнь, Сэлэнгын, Зэдын, Хяагтын, Баргажанай аймагуудта хэдэн арбаад мянган хурьгад дутуугаар абтаа. Гэтэр зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, зоoветеринарна мэргэжэлтэд энээнһээ зохихо тобшолол хээгүй. Мүнөөшье жэлдэ Баргажанай ба Зэдын аймагуудай зарим ажахынуудта үрэжүүлгын һая эхилжэ байхада нёдондонойнгоо алдууе дабтажа байна, искусственна үрэжүүлгын технологи хазагайруулагдана, эмэ хонид үлүүсэ байлгагдана, үбһэ тэжээл муугаар бэлэдхэгдэнэ, хонидой шэнэ байранууд үсөөнөөр баригдана. Мүн эбэртэ бодо мал үрэжүүлэн үсхэбэрилгөөр баһал имэ дутагдалнууд гарана гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Партиин областной комитет бүгэдэндэ тон ойлгосотой юумэн тухай манай кадрнуудай анхаралые хандуулха баатай болоно. Юуб гэхэдэ, манай ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд энэ жэлдэ заагдаһан эдэ бүхы дутагдалнуудые дабаха ёһотой. Хэрбээ партийна организацинууд журам бэхижүүлээд, эмхитэй шударгыгаар хүдэлхэ эрхэ байдал байгуулан, үүсхэл эдэбхитэйгээр хүдэлөө гээшэ һаань, эдэ дутагдалнууд бэлээр дабагдаха байна. Үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, ургаса хуряаха, гүрэндөө 7,5 миллион пүүд таряа худалдаха уялга дүүргэхэ, гүрэндэ мяха, һү болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые худалдаха түсэб дүүргэхэ, намарай ортын паар хахалха талаар эгээл шухала үе саг орожо ерэбэ. Эгээл имэһээ ургаса хуряалга амжалтатайгаар үнгэргэхэ, гүрэндэ таряа худалдаха хэрэгтэ бүхы хүсэеэ зорюулхатаяа хамта партийна организацинууд мал таргалуулха хүдэлмэри эмхидхэхэ, үнеэдые һайнаар эдеэлүүлжэ һү ехээр һаалгаха, тиигэжэ гүрэндөө мяха, һү худалдаха түсэб заатагүй дүүргүүлхэ уялгатай. Энээнтэй хамта совхоз, колхоз бүхэн бүхы түрэлэй мал үсхэбэрилхэ түсэбөө дүүргэхын тула оролдохо ёһотой.

Республикын партийна организаци промышленностиин, транспортын предприятинуудай, илангаяа барилгын организацинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха, тогтоогдоһон түсэбөө бүхы зүйлэй продукцяар дүүргүүлхэ ёһотой.

Энээнтэй хамта Н. С. Хрущевой хэлэһэн нэгэ үгэ тушаа һануулхада үлүү бэшэ. Энээн соогоо иигэжэ хэлээ һэн: **«Партийна ба гүрэнэй журам эбдэхэ ябадалтай, тэрэнэй ямаршье шэнжэ маягтай байгаа һаань эрид шууд тэмсэхэ ёһотой.**

Корей арадта эльгээгдэһэн үнэн зүрхэнэй амаршалганууд

Нүхэд Н. С. Хрущев, Л. И. Брежнев нүхэд Ким Ир Сен, Цой Ен Ген гэгшэдтэ амаршалгын телеграммануудые эльгээхэдээ национальна һайндэртэйнь—Японой колониальна дарлалтаһаа Корейн сүлөөлэгдэһөөр 17 жэл гүйсэһэн ойтойнь дашарамдуулан аха дүү корей арадые КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, бүхы совет арадай үмэнэһөө үнэн зүрхэнһөө амаршалһан байна.

Хоёр ороной арадууд хоорондоо бүри һайн хани харилсаатай боложо, нягтаар харилсан ажалладаг болонхой гэжэ телеграмма дотор ехэ ханамжатайгаар тэмдэглэгдэнэ.

Урда Корейһээ Америкын сэрэгүүдые гаргажа, нациия нэгэдүүлхын түлөө Корейн арадай тэмсэжэ байһан, тон зүб тэмсэлые совет хүнүүд эрид шууд дэмжэнэ.

Социализм байгуулгадаа, Алас Дурна зүгтэ, мүн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдээ бүри ехэ амжалта туйлахыень Советскэ Союзай ажалшад Корейн арадта үнэн зүрхэнһөө хүсэнэ гэжэ телеграмма дотор заагдана.

(ТАСС).

Замбуулинһаа газартай хөөрэлдэнэ

Дэлхэйн арадуудта һайн һайхан хүсэл

Совет космонавт Николаев замбуулинай «Восток-3» гэжэ онгосодо һуужа, дэлхэйе тойрон ябаха үедөө имэ радиограммануудые эльгээгээ.

«Африкын түби дээгүүр ниидэхэ үедөө эрхэ сүлөөдэ дуратай Африкын арадуудые замбуулинай «Восток-3» гэжэ совет онгосоһоо хани халуунаар амаршалнаб. Космонавт Николаев».

«Минии Эхэ ороной үнэн сэхэ ханинарта — социалистическэ оронуудай арадуудта замбуулинай «Восток-3» гэжэ совет онгосоһоо хани халуун, һайн һайхан амаршалга хүргэнэб. Космонавт Николаев».

Космонавтнууд-ханинарайнгаа эльгээһэн үнэн зүрхэнэй амаршалгануудта харюу болгон космонавтнууд нүхэд Николаев, Попович радиогоор иигэжэ дамжуулаа: «Хүндэтэ нүхэдүүд, бидэнэр һайнаар ниидэжэ ябанабди гэжэ танда мэдээсэнэбди. Орёо оньһон түхеэрэлгэнүүднай эрхим һайнаар хүдэлнэ. Корабльнууд соо һуухада таатай зохид. Таанадай найдабари харюулхабди. Һаяар уулзатараа таанадые шангаар тэбэрижэ, тааланабди. Павел, Андриян».

Совет хэдэн журналистнууд космонавтнууд нүхэд Николаев, Попович гэгшэдтэ журналистнуудай, совет уншагшадай үмэнэһөө үнэн зүрхэнэй амаршалга хүргэхэ зуураа, замбуулинаар ямараар ниидэжэ ябаһан, юу хараһан тухайдаа хэдэхэн үгөөр харюусахыень гуйһан байна. Августын 14-дэ космонавтнуудһаа харюугай радиограммануд абтаа.

Нүхэр Поповичһоо абтаһан радиограмма:

«Хүндэтэ ханинар, анхарал хандуулһанайнтнай түлөө баясхалан хүргэнэб. Бэемни һайн. Газарта буухадаа таанадта ехэ һонин юумэнүүдые хөөрэхэб. Космонавт Попович».

(ТАСС).

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур
1962 оной августын 16.

...АРЯА ХАДАЛГЫЕ ТҮРҮҮШЫН ҮДЭРҺӨӨ ЭМХИТЭЙГЭЭР ЯБУУЛЖА, ...ҺЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ, НАМАРАЙ ПААР ХАХАЛАЛГЫЕ УЛАМ ТҮРГЭДХЭЕ!

* * *

БОГОНИ БОЛЗОРТО, ГЭЭЛТЭГҮЙГӨӨР

... ажахын ...нуудые эл... ...баха хэрэг... ...С-эй ЦК-гай ... Пленум шэнэ шага ...гэһэн байна. Хүдөө ...ургамалнуудай урга... ...лүүлхэ талаар тус ...бии байгаа арга бо... ...удые элирүүлжэ үгэ... ...лна, бодото хэмжээ... ...хараалаа бшуу. Тэрэ... ...дөө ажахын продукт... ...лбэгээр абаха тухай ... ЦК-гай болон СССР-... ...стрнүүдэй Соведэй ...е манай «Победа» ... гэшүүд тон халуу... ...жэһэн байха юм.

... бодото ...уб гэхэдэ, ...олхоз энэ ...оһото ур... ...дай тал... ...гектараар, ...о шэниисэ ...тар, арбай ...тараар үр... ..., хүрэнгын ...иха түрүүшынхеэ 50 ...арийан байна.

... үедэ бүхы полинууд ... элбэг баян ургаса ... байна. Гектар бү... ...—15 центнер ургаса ...хаар хараалагдана. ... тэрэниие богонихон ...оо гээлтэ хоролтодо ...гүй хуряажа абаха, ... тушааха гээшэ тон ... зорилго болонхой.

... хуряаха хамаг зэр..., машина комбай... ...һайнаар заһабарилаг... ...өө булта поли дээ... ...хай. Машина зэбсэг ...гын үедэ дүй дүршэл ...ханизаторнууд нүхэд ...олин, В. Д. Некипе... А. Фалилеев, В. А. ... болон бусад илан... ...үүсхэл гаргажа хү...

...үхы лафетнэ жатка ...томашинануудай саг ...һабарилагдаа, меха... ...инэ тоог, зернопульт, ...илка гэхэ мэтэ бэлэн ...хой. Тэрэшэлэн ...дхаха складууд ту... ...хэй. Тэрэ тоодо 300 ...ооһо хадагалха хра... ...шэнээр баригдаа.

... хуряалгын хамаг хү... ... эмхидхэл, хэн кол... ... хаана хүдэлхэ тухай ...гоор түсэблэгдөө. ... хадаха, сохихо, зөөхэ ...сад хүдэлмэри түхэ... ...үдхэ соогоо ябуулаг...

...ын үдэрһөө эхилээл. ...итэ машинануудн...ай ...агаажа захалба. Са... ... комбайнууднайшье энэ хүдэлмэридэ хабаадалсаха.

Таряа хуряан суглуулхатаяа нэгэн доро бүхы һолоомоёо хуряажа абахабди, намарай паар хахалхабди.

Дурсагдаһан хүдэлмэри ябуулһанай эсэстэ таряа хуряалгаяа 15 хоногой турша дотор сүм дүүргэхээр шиидэнхэйбди. Түрүү комбайнернуудай—нүхэд И. Г. Смолин, В. Г. Некипелов гэгшэд «С-6» комбайн дээрэ хүдэлхэ зуураа, сезон соогоо 350—350 гектар гү, али туд тудтаа сүүдхэ соогоо 23 гектарһаа бага бэшэ талмай хуряаха, комбайнернууд Н. Г. Лобанов, В. А. Стрижнев гэгшэд «СК-3» комбайнаар 330—330 гектар гү, али сүүдхэ бүхэндэ 22 гектар хуряахабди гэһэн уялга абанхай. Шофернууд М. И. Комогорцев, С. В. Фурманов гэгшэд үдэр бүхэндэ туд тудтаа комбайнһаа 400 центнер ороохо зөөхэ уялга абанхай.

Бэшүүрэй „Победа" колхоз таряа хуряалгаяа 15 хоног соо сүм дүүргэхэнь. Түсэбһөө гадуур 4,5 мянган центнер таряа гүрэндөө тушааха, 2 мянган гектар намарай паар хахалха гэбэ.

Тиин таряа хуряалгаяа заагдаһан болзор соо эрхим шанартайгаар дүүргэхын тула колхозоймнай партком болон правлени социалис мүрысөөнэй болон нэмэлтэ түлбэриин иимэ тусхай условинуудые баталан абаа, гэбэл:

1. Табан үдэрэй турша дотор 75 гектар хадаһан, 100 гектар дээрэ баалнуудые суглуулһан комбайнай агрегадта 300 кг ороохо нэмэлтэ түлбэри үгэхэ;

2. Табан үдэрэй турша дотор һайн шанартайгаар 150 гектар хадаһан лафетнэ жаткын агрегадта 200 кг ороохо нэмэлтэ түлбэри түлэхэ;

3. Табан үдэрэй турша дотор 60 гектар һайн шанартайгаар хуряаһан силос хуряалгын комбайнай агрегадта нэмэлтэ түлбэри—200 кг ороохо үгэхэ.

4. Ороохо гү, али силос шэрэлгэ дээрэ табан хоногой турша дотор «ЗИС-5» автомашинаар 1500 т/км, «ГАЗ-51» машинаар 1200 т/км, «ЗИЛ-151» болон «ЗИС-355» автомашинаар 1600 т/км хэһэн шофёрто нэмэлтэ түлбэри — 100 кг ороохо үгэхэ;

5. Табан үдэрэй турша дотор Харлундахи «заготзерногой» базада 11 рейс хэһэн шофёрто нэмэлтэ түлбэри—100 кг ороохо үгэхэ;

6. Табан үдэрэй турша дотор «Беларусь—Т-28» трактораар 1200 т/км хэһэн трактористо 100 кг ороохо—нэмэлтэ түлбэри үгэхэ;

7. Табан хоног дотороо социалис уялгаяа дүүргүүлһэн бригадир болон тэрээнэй туһалагшада нэмэлтэ түлбэри—100 кг ороохо үгэхэ.

Гадна гүрэндэ ороохо таряа 8,5 мянган центнер худалдахаар түсэблэһэн байбал, мүнөө 13 мянган центнер худалдаха гэжэ шиидхээбди. Мүн ороохото ургамалнуудай бүхы дээрээ 3288 гектар байбал, 1300 гектарта паар хахалаабди, 2000 гектартань намарай паар хахалхаар хараалаанхайбди.

Таряа хуряалга дээрэ хүдэлхэ бүхы колхознигуудай ниитын эдеэ хоолоор хангагдаха.

Агитационно-ниитын хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулхын тула полевой стан бүхэндэ агитпунктнууд эмхидхэгдэбэ. Тэрээнэй ажал хүдэлмэриие хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон нютагай интеллигенци хүтэлбэрилхэ юм.

Манай колхозойхид бүхы арга боломжоёо бүридхэжэ үгөөд байхадаа, таряа хуряалгые имагтал хахад һарын турша дотор сүм дүүргэхэ уялга абаад, хүршэ, Логовскиин нэрэмжэтэ колхозые мүрысөөндэ урийһан байна.

И. Фалилеев,
«Победа» колхозой түрүүлэгшэ.

* * *

Өөһэдымнай оролдолго, шадабариһаа болохо

Хориин аймагай Үдын совхозой гурбадахи фермын эрхилэгшэ
М. И. ОШИРОВОЙ
хөөрөөнһөө

Хэнэйшье мэдэһээр мүнөө хаа хаанагүй үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаһа түлэг дундаа ябажа байна. Мүн иигээд удахагүй 3—4 хоногһоо ороохо таряанайнгаа ургаса хуряалгада жэгдэрэн орохомнай.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, одоол «Унаһан малгайгаа абангүй» үдэр, һүнииешье мэдэнгүй шахуу хүдэлхэ сагнай болоо даа. Теэд түрүүшынхеэ иимэ байдал тохёолдоо бэшэ ха юм. Жэлһээ жэлдэ эгээл энэ үеэр үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, ороохо таряанай ургаса хуряаха, намарай эртын паар хахалха гэхэ мэтэ тон харюусалгатай, шанга хүдэлмэри хабсаржа, ёһотойгоор лэ халуудахаар саг болодогынь мэдээжэ.

Байгша ондо үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри манайда яһала барагаар ябажа байна гээшэ. Мүнөө бригада, гүүртэ, отара бүхэн ажахын тоосоондо орожо, адууһа малайнгаа үбһэ тэжээлые өөһэдынгөө хүсөөр бэлэдхэнэ. Гадна энэ жэлдэ үбһэ ногооной, мүн кукуруза болон тэжээлэй бусадшье ургамалнуудай гараса һайн, хүн зон урматай, зоригтойшье хүдэлнэ.

Тэрэшэлэн үргэн уужам таряалан дээрэмнай бүри һая наашын үзэгдөөгүй баян ургаса гаранхай. Мүнөө отделениин түб һууринһаа баруулжаа нэмжыгшэ Баян-голоймнай таряалангай үбсүү тулама үдхэн ногоон шэниисын ургаса дээгүүрээ үлэ мэдэг шаралан халюуржа, һэбшээ һалхинда эбхэрэн долгилжо байдаг болонхой. Харахадатнай, хүндэ залаануудаа гунхуулан дохижо, хуряагдаха сагаа хүлеэжэ ядаһандал үзэгдэнэ.

Энэ жэлдэ манай фермэ бүхыдөө 1727 гектарта ороохото ургамалнуудые, тэрэ тоодо 800 гектар шэниисын ургаса амяарлан хадажа, га бүриһөө дунда зэргээр 15—16 центнер ороохо сохижо абаха, гүрэндөө эрхим шанартай таряа элбэгээр худалдахаар хараална. Тиихэдэ таряалангайгаа һолоомые түргэнөөр суглуулаад, намарай эртын паар шадаал һаа ехээр хахалха болонобди.

Эдэ бүхы ажал хүдэлмэриие богони болзорто, эрхим шанартайгаар дүүргэхэ ямар арга боломжо манда бииб?

Фермэдэмнай үглөө мүнөөшье таряае баал болгон хадажа эхилхээр 3 лафетнэ жатка, мүн тусгаар тааруулан түхеэрэгдэһэн «СК-3», «С-6» түхэлэй 3—3 комбайн түгэс бэлэн, зэһээтэй байна гээшэ. Таряа амяарлан хадалгада түрүүшын үдэрһөө хамта 9 комбайн, машинанууд хүдэлхэ юм. Дундуур абажа үзэхэдэ, бүхы агрегадуудай үдэрэй 150 га хадаха гэхэ гү, али комбайн, жатка бүхэн үдэр соо 25 гектар заабол сабшаха болоно. Тиигэбэл, бүхы таряагаа хүдэлмэриин 10 үдэр соо «хүлһөөнь буулгажа» шадахабди. Теэд зарим агрегадуудаа үдэр, һүнигүй бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгөө һаа, сүүдхэдээ 150 бэшэ, харин сүүдхэдээ 200—250 гектар таряа баал болгохо аргатайбди. Ондоогоор хэлэбэл, бүхы ургасаяа 7—8 хоног соо хадажа дүүргээд, комбайнуудаа дахин тааруулан табижа, баал түргэнөөр суглуулан сохижо абаха байнабди. Тиигэжэ таряа хуряалга бүхыдөө хүдэлмэриин 15—16 үдэрэй туршада сүм дүүргэгдэхэ ушартай. Мүн энээнэй ашаар трактор олон сүлөөржэ, намарай эртын паар ехээр хахалха аргатай болохобди.

Хадалга, хуряалга дээрэ комбайн, лафетнэ жаткануудые бүлэг бүлэгөөрнь, заримыень хоёр-хоёроор холбоод, хүдэлгэхэбди. Мүн агрегадуудые нэгэ минута, часшье миин байлгахагүйн, һаатуулхагүйн тула комбайнаар гараһан таряае таһалгаряагүй зөөхэ автомашина, тусхай тэргэтэй трактор олон табигдаха. Энээнһээ урагша силос даралгада олонхи автомашинануудай хүдэлжэ, комбайнай ороохо шэрэхэ машинаар дуталдадаг байгаабди. Энэ жэлдэ силосэй ургамал ногоо зөөхэ машинануудта багтаамжатай, тусгаар ехэ хоорбонуудые табижа үгэһэмнай, урдань 16—17 автомашинын арайхан дүүргэдэг байһан ажалые мүнөө 6—7 машина хашалгүй бүтээнэ. Тиигэжэ энээнһээ 10 гаран автомашина сүлөөржэ үгөө.

Иигээд удахагүй тоог дээрэмнай ороохо таряан үдэр, һүнигүй ехээр бууханъ гээшэ. Тэрэниие баһал хаһа, сагтань, һайнаар сэбэрлээд, түргэнөөр ашажа, гүрэндөө тушааха, үрэһэ хүрэнгэдэ хааха ёһотойбди. Тиимэһээ тоог дээрэхи бүхы хүдэлмэри сүм оньһожоруулагдаа.

Доторойнгоо арга боломжые гүйсэд элсүүлэн хэрэглэжэ, бүхы хүсэ шадалаа гарган хүдэлөөд, долоон жэлэйнгээ дүрбэдэхи жэлэй баян ургасые гээлтэ хоролтогүйгөөр, түргэн болзорто хуряажа абахамнай лабтай.

КРАСНОЯРСКА ХИЗААР. **Хизаарай урда талын районуудта түрүүшын хэдэн зуун гектар намарай шэниисэ, ешмээн, горох хадагдаа. Минусинска һү һаалиин совхоз ургаса хуряалгада һайнаар бэлэдхэв. 100 часай турша соо бүхы таряагаа хадаха гэжэ механизаторнууд шиидэһэн байна. Таряа хадалга болон сохилгодо агрегадууд бүлэг бүлэгөөрөо хэрэглэгдэнэ. Баалнуудай сохигдоһоной һүүлээр полиин сэлоомо сэбэрлэгдээд, тракторостнууд намарай паар хахална. Зураг дээрэ: механизатор Г. Д. Демшин. Тэрэ «СК-3» комбайнаар 330 гектар ороохото ургамал хуряаха уялга абанхай.**

ТАСС-ай фотохронико.

Халуун хаһын орохолоор...

ХҮХЭЛЬБЭ НОГООН хүдөө талын дундуур хурдан машинын хүсэ мэдүүлэн зориболтнай, баян намарай түрүүшын тэмдэг үзэгдэл эзэлүүдгүй обёорогдоод орхихо. Талын бардам хэшэг—таряан далай үдэр ерэхэ тудам эбхэрэн, халюуран долгилжо, халуун хаһын газаа ороһые дохёолно...

Сэлэнгын томохон ажахынуудай нэгэн—«Улаан-Оронго» колхоз хуряалгадаа хэр бэлдээб? Энэ жэлдэ бүхыдөө 1400 гектарай шэниисэ хуряаха юм. Мүнөөдөө 8 комбайн, бусад зэмсэг хэрэгсэлнүүд заһабарилагдажа дүүргүүтэй байна. Илангаяа үнинэй комбайнернууд Терентий Мокров, Дамба Анжуев, Даба Цыретаров гэгшэдэй оролдосотой ажалые онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

—Халтад лэ гээ һаа хэрэгтэй болодог жэжэ божо зүйлнүүдһээ эхилээд, запчастьнуудай тон дутамаг дээрэһээ яһалал тухашарагдаа гээшэ. Хэды тиибэшье гол түлэб захадань гарагдаа гээ һаа, эндүүрэл болохогүйл. Тиигээд бүри һаяар, тодорхойлон хэлэбэл—энэ һарын 17—18-наар, зарим газарнуудта түүбэрилэн хадажа орохомнай,—гэжэ тус колхозой главна механик нүхэр Тулбуреев мэдүүлнэ. Энэньшье тон зүйтэй. Яахадааб гэхэдэ, хүрьһэнэйнгөө шанараар бараг һайнда тоологдодог эндэхи Янгаажан, Нарһан Толгой, мүн Кибалино шадарай хара таряан эдэ үдэрнүүдтэ халюуран шарлажа эхилэнхэй.

Дүршэлтэй таряашадай даб дээрэ тодорхойлһоной ёһоор, гектар бүриин дунда зэргээр 10 центнерһээ доошо бэшэ ургаса абтаха хараатай. Энэнь нёдондонойхиһоо һураггүй ехэ болоно. Оролдожо ургуулһан баян талынгаа бардам хэшэгые гээлтэ хоролтогүйгөөр, тон богони болзорто хуряаха зорилгоор хүдэлмэриин хүсэ, оньһон техникэ үдэр һүнигүй зүбөөр хэрэглэхэ тушаа колхозой правлени, партком бодомжолно. Тиигээд агрегат, звено, бригада бүхэнэй хоорондохи социалис мүрысөөнэй гурим баталаад, бүгэдын һонорто соносхохоор шиидээ. Иигэжэ халуун хаһын орохолоор, үргэн нэлэнхы поли дээрэ трактор, комбайнуудай хүнхинөөн таһалгаряагүй зэдэлхэнь.

Эдэнэр үшөө ямар зорилго табинаб гэхэдэ, таряа хуряалгын түлэг хаһа дундуур шадаал һаа намарай паар ехээр хахалха хүсэлтэй. Тиигэбэл, энэнь ерэхэ жэлдэ баян ургаса туйлаха нэгэ шухала эрхэ нүхэсэл боложо үгэхэ бшуу.

Манай корр.

Сэлэнгын совхозой механизаторнууд «Темижбекский» совхозойхидой жэшээгээр комбайнуудаа бүлэг бүлэгөөрнь, һүни үдэргүй ябуулжа таряа амяарлан хадажа эхилээ. Бүхыдөө энэ совхоздо өөрөө ябадаг «СК-3» 12 комбайн хүдэлмэрилжэ, сүүдхэ бүри 45—55 га хүрэтэр таряа хадана. Зураг дээрэ: комбайнернууд Г. Р. Цырендоржиев, Ч. Л. Чагдуров, Л. А. Жалсанов, Б. Б. Цыденов, И. В. Шишмарев гэгшэд Тоёоной поли дээрэ таряа хадажа ябанад.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ҺОЛООМОТОЙ СИЛОС

Казахстанай зарим ажахынууд кукурузын ногоон набша һолоомотой холижо силос дараад, һайн жэшээ харуулна

...һолоомые һайнаар шанаржуулан амтаруулжа, ...алда эдюулхын тула тэрэниие кукурузатай холижо ...илос дарахада һайн. Энээниие Казагай ССР-эй нау...нуудай Академиин микробиологи, вирусологиин ...ститудайхид 1958 онһоо хойшо туршалга хэжэ то...рхойлһон байна.

Кукурузын ургасатай һолоомо холёод силос дара...ада, тэрэнэйнь шанар муудахагүй, харин бүри һай...рдаг байха юм. Юуб гэхэдэ, кукурузын ногоон эшэ ...амаада 19,7 процентһээ дээшэ хүрэтэр саахар бай...аг гээшэ. Энээнэй ашаар кукурузын силос малда ... амтатай, шэмэ ехэтэй тэжээл болодог бшуу. Гэ...тэй хамта зарим ушарта саахар ехэтэй байһанһаа ...ложо, кукурузын силос үлүүсэ эһэжэ, шэмэ, шана...ынь муудадаг. Хэрбээ тэрэниие һолоомотой холижо ...раа һаа, үлүүсэ ехээр эһэхэгүй, шанартайшье бай...а байна.

Кукурузын намаа набша 85, бүри дээшээшье про...ит хүрэтэр шэмэ шүүһэтэй, нойтон байдаг. Тэрэ...ние дээрэһээнь шангаар даруулха, нягтаруулхада ...иг нойтон, шэмэ шүүһэниинь нүхэнэйнгөө оёорто ...лларжа, газарта шэнгээд, ямаршье ашаггүйгөөр ...сордог. Тиигэжэ гоожоһон шэмэ шүүһэндэнь ни...лэд ехэ витамин, минеральна дабһан, саахар гэхэ ...этэ шухала бодосууд хэндэшье хэрэггүйгөөр һалана ...шуу. Энээнһээ боложо, силосэй дээрэхинь ёһоор ам...ан шэмтэгүй, муу шанартай байдаг. Харин доогуур...инь үлүүсэ шиигтэй нойтон байгаад, хэмэһээ үнгэр...рөө эһэжэ, малай эдихэдэ баһал муу болошоно. ...имэһээ кукурузын силос дан ехэ нойтон байхадаа, ...алда ёһотойл шанартай һайн тэжээл болоногүй ха ...м.

Кукурузын ногоон набша намаагаар силос дараха...аа досоонь һолоомо хэршэжэ хэхэдэ тэрэнь шэмэ ...үүһыень бэедээ татаад, хуурайшаг, шанартайшье ...илос болодог гээшэ. Энээнэй ашаар кукурузын но...гооной һайн шэмэ шүүһэниинь хии талаар гоожожо ...алахагүй, һолоомодоо шэнгэжэ, улам амтатай, ша...нартайшье боложо үгэнэ.

Хэнэйшье мэдэһээр ямаршье ургамалые ногоон ...ндань сабшажа обоолоод, силос дарахада, тэрэнь ...соогоо шииг нойто ехэтэй байһан дээрэһээ эһэдэ...нь элитэ. Силостэ дарагдаха ногоон 65—70 про...ент хүрэтэр шиигтэй байха, харин бүри эһэхэдээ ...эрэнь 70—75 процент хүрэхэ зэргэтэй.

Тиимэһээ кукуруза һолоомо хоёрые холижо, силос ...арахадаа, тэрэнэйнгээ шииг нойтоной досоогоо 70 ...роцентһээ дээшэ болохогүйгөөр, ургамалнуудаа тэнсүүлэн холижо, хэхэ шухала. Энээнэй ашаар силос досоогоо зохидоор эһэжэ шанаржаха байна.

Манай эндэ кукуруза һолоомо хоёрые хайшан гээд холижо, силос даранаб гэжэ хаража үзэе.

Жэшээлхэдэ, Хойто-Казахстанай областиин «Бишкольский» совхозойхид 1957 оной намар силос дарахадаа, тэрэнэйнгээ 70 процентые кукурузын ногоон набша намаагаар, 30 процентыень шэниисын һолоомоор дараад, досоонь тусхай эһээхэ бактериальна хэрэгсэл оруулалсаһан байгаа. Бүхы силосээ миин юрын нүхэн соо хэжэ дараа. 30 тонно багтаха нүхые нэгэ сүүдын туршада дүүргэдэг һэн. Тиигээд хойто үдэрынь һайнаар хушаа. Тиигэжэ дарагдаһан силосэйнгээ нүхэнүүдые хойто жэлынь мартын 22-то нээхэдэнь досоогоо 61 процент нойтон, угааһан яблокын, мүн бариһан хилээмэнэйшье гү, гэхээр хоншуухан үнэртэй, хүрибтэр боро үнгэтэй болоһон байгаа.

Алишье талаараа эрхим шанартай силос болоһон байба. Тэрэнээ гол түлэб үнеэдтэ, тугал, буруууда эдюулээ юм. Нэгэ малда сүүдхэдээ дунда зэргээр 20 килограмм тиимэ силос эдюулхэдэнь малай ашаг шэмэ нилээд дээшэлээ һэн.

Тэрэшэлэн Алма-Атын областиин Илийскэ районой һүтэй үнеэдые үсхэбэрилдэг ажахынхид 1958 оной августын 26-да хажуу тээһээ тусгаар жэлэжэ хэһэн ханатай нүхэн бүридэ 70—70 тонно силос дарахадаа, тэрэнэйнгээ 80 процентые кукурузын ногоогоор, 20 процентыень хэршэһэн һолоомоор дараа юм. Тиигээд тэрэнээ 1959 оной февралиин 20-до нээгээ. Тэрэ силосынь досоогоо дунда зэргээр 68,5 процент шиигтэй нойтон, хангалтама хоншуухан үнэртэй, үнгөөрөөшье һайн, үлүүсэ ехэ эһэжэ, гашалаашьегүй байгаа.

Эдэ жэшээ баримтанууд дээрэһээ харахада, тиигэжэ холижо дараһан силос эрхим шанартай тэжээл болодог байна гэжэ гүйсэд тодоруулагдана. Эдэ ажахынуудта холимол силос үнеэдтэ эдюулхэдэнь тэдэнэйнь тус бүриһөө сүүдхэдээ 35 килограмм хүрэтэр һүн һаагдана.

Кукурузын ногоо һолоомо хоёрые холижо дараһан силос тэрэниие миин холисогүйгөөр дараһанһаа нэгэшье дутуугүй, шэмэтэй һайн, малда үлэ хоол болосотой байна. Тэрэнэй центнер бүхэндэ тэжээлэй 20 единицэ хүртэнэ.

Кукурузын ногоон набша намаае амяаран сабшажа дараһан, мүн тэрэниие һолоомотой холижо дараһан силос үнеэдтэ эдюулхэдэ, ашаг шэмэнь хэр зэргэ дээшэлнэб гэжэ харахын тула тусхай туршалга хэжэ үзэһэн байгаабди. Нэгэ сагта түрэһэн, бэеэр, наһаараашье, һү шэмээрээшье адлирхуу 7—7 үнеэдые хоёр бүлэг болгожо хубаагаад, тэдэндээ холисогүй кукурузын силос, мүн тэрэниие һолоомотой холиһон силос һэлгүүлжэ байгаад, эдюулжэ туршаабди. Тиигээд байхадамнай кукурузын ногоон набша намаа һолоомотой холижо дараһан силосые эдижэ байһан үнеэд һү шэмээ зарим тэды нэмээгээ. Харин кукурузын ногоо набша намаае холисогүйгөөр дараһан силос эдеэд байһан үнеэдэй һү шэмэ нүгөөдүүлһээ нэгэ бага доошоо байгаа. **Энээн дээрэһээ ямар тобшолол хэхэб гэхэдэ,** кукуруза һолоомо хоёрые холижо дараһан силос холисогүй силосһээ нэгэшье дутуугүй, эрхим һайн, шэмэ ехэтэй тэжээл болоо бшуу.

Бидэ холимол силос дарахадаа, түрүүн шэниисын һолоомо тусхай машинаар хэршэжэ, тэрэнээ нүхэнэйнгөө нэгэ захада гонзойтор адхажа бэлдэдэгбди. Тиигээд кукурузынгаа ургамал ногоое сабшаад, асаржа нүхэнэйнгөө нүгөөдэ тээнь буулгаад, нүхэрүүгээ түлхижэ унагаадагбди. Энэ үедэ нүхэнэй нүгөө тээ байһан хүнүүд кукурузын ногоон намаа дээгүүр хэршэһэн һолоомо залгаа хаяжа байдаг юм. Тиигэжэ кукуруза һолоомо хоёроо жэгдэ һайнаар холин худхажа, нягтаар дарахадамнай силосынь досоогоо зохидоор эһэжэ болбосорно ха юм.

Тэрэшэлэн кукуруза һолоомо хоёрые миил газар дээрэ обоолжо, шангаар нягтаруулан дарахадашье баһал таарамжатай. Гансал тэрэнээ һайнаар худхажа дараха хэрэгтэй.

Иигэжэ кукурузын ногоон набша һолоомо хоёрые холижо, силос болгон дарахада, али тухай ашагтай һайн байһаниие иимэ хэдэн тоо баримтанууд дээрэһээ хараябди. **Хэрбээ Казахстанда кукурузын бүхы ургасын ногоон набша намаада 20 процент һолоомо холёод, дараа һаа, 800 мянган тонно эрхим шанартай силос нэмэжэ бэлдэгдэхэ гэхэ гү, али 160 мянган тонно тэжээлэй единицэ нэмэжэ абтаха байна. Жэшээнь, нэгэ тэжээлэй единицэдэ литр тухай һүн абтаха гээд бодоо һаа, эдэ бүхы тэжээлээр хэды шэнээн ехэ һү, мяхан нэмэжэ абтаха гээшэб!**

Н. С. Хрущев нёдондо март һарада Казагай ССР-эй хүдөө ажахын түрүүшүүлэй Алма-Атада болоһон зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ: «...Казахстанда жэлһээ жэлдэ нилээд ехэ һолоомо хэрэглэгдэнгүй хосорно. Тэрэниие кукурузатай холижо, силос болгон дараа һаа, айхабтар ехэ тэжээл нэмэжэ абтаха байна» гэжэ заагаа һэн.

Нүхэр Н. С. Хрущевой энэ заабариие хүсэндэнь хүргэхэ саг ерээ.

Н. КАРПОВ.

Алма-Ата.
(**«Сельская жизнь»** газетын 1962 оной августын 10-най номерһоо хуряангылан абтаба).

Спорт

УҺАНДА ТАМАРАГШАДАЙ ҺАЙНДЭР

Һаяшаг, августын түрүүшын хахадта Тарбагатай тосхондо спортын һайндэр боложо, тэндэ олон хүн зон хабаадалсаа.

Тэрэ үдэр уһанда тамаралгын бассейн нээгдэжэ, бэрхээр тамарагшадай мүрысөөн болобо. Тарбагатай тосхоной залуушуулай команданууд хоорондоо мүрысэжэ, нэгэдэхи командань 11 : 6 гэһэн тоотойгоор шүүгээ.

Удаань, хүдөө ажахые оньһожоруулха училищиин эрэшүүлэй команда Тарбагатай тосхонойхидтой мүрысэбэ. Энэ мүрысөөндэ тарбагатайнхид 18 : 6 гэһэн тоотойгоор нүгөөдүүлээ шүүгээ. Мүрысөөнэй һүүлдэ Тарбагатай тосхоной нэгэдэхи, хоёрдохи команданууд хүсөөгүй үзэлсэбэ. Аймагай гол тосхоной нэгэдэхи суглуулагдамал команда нүгөөдэеэ 5 : 0 гэһэн тоотойгоор шүүгээ. Хунилынхид бассейнэй эзэдые 18 : 10 гэһэн тоотойгоор шүүбэ.

ВЕЛОСИПЕДИСТНҮҮДЭЙ УРИЛДААН

«Буревестник» гэжэ спортивна студентнүүдэй бүлгэмэй велосипедистнүүд Рига городто һаяхан болоһон бүхэсоюзна мүрысөөндэ хабаадалсаа. Мүрысөөндэ эрэшүүлэй 46 команда, эхэнэрнүүдэй 42 команда хабаадалсаа.

Буряадай хүдөө ажахын институдай эхэнэрнүүдэй командада Тамара Куделина, Маргарита Журкина, Алла Логвиненко, Алла Алексеева гэгшэд оролсоо. Манай студентнэр 25 километртэ болоһон урилдаанда командануудай дунда зургаадахи һуури эзэлээ. Эды шэнээн зайда болоһон урилдаанда манай студентка Маргарита Журкина гурбадахи һуури эзэлээ.

Бүхы командануудай хоорондо болоһон мүрысөөндэ Буряадай студентнэрэй эхэнэрэй команда табадахи, зургаадахи һуури эзэлжэ, профсоюзуудай бүхэсоюзна мүрысөөнүүдтэ хабаадалсаха эрхэтэй болоо.

Буряад велосипедистнүүдэй эрэшүүлэй команда 12-хи һуури эзэлбэ. Мүрысөөндэ хамта дээрээ 600 спортсмен хабаадалсаа. Тэдэнэрэй дунда спортын 90 мастер хүсэеэ үзэлсээ. Команданууд хоорондын мүрысөөндэ Омскын физкультурна институдайхид илажа гараба. Горькиин багшанарай институдай студентнэр хоёрдохи һуури эзэлээ.

АНГУУШАД-БУУДАГШАДАЙ МҮРЫСӨӨН

Ангуушад-буудагшадай мүрысөөн һаяхан болобо. Энэ мүрысөөндэ хабаадагшад өөһэд хоорондоо, мүн командануудай хоорондо түрүү һуури эзэлхын түлөө тэмсэбэ.

Чемпионадта хамта дээрээ 24 ангуушад-спортсменүүд хабаадалсаа. Элдэб сагаалсануудые буудагшадай дунда спортын мастер А. Шипчусев дахинаа булижа, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Энэ ангуушан 100 сагаалсаһаа 91-нь тудаа. Хоёрдохи һуури эзэлһэн Н. Удалов 79—79 сагаалса тудаһан байна.

Команданууд хоорондын мүрысөөндэ республикын «Труд» гэжэ һайн дуранай спортивна бүлгэмэй спортсменүүд нэгэдэхи һуури эзэлбэ.

А. Игумнов.

Хүдөөдэ зорюулагдаһан концертнүүд

Үбһэ хуряалгын, таряа хадалгын үедэ колхоз, совхозуудай ажалшад сагаа культурна һайнаар, һонирхолтойгоор үнгэргэхые хүсэнэ. Энээнииe хараадаа абаһан Бэшүүрэй аймагай Культурын байшангайхид «Рассвет», партиин XXII съезд, Ждановай нэрэмжэтэ колхозуудаар, Бэшүүрэй совхозоор ябажа, ажалшадта һонирхолтой концертнүүдые харуулба.

Г. Аширов.

Хэдыхэн минутада

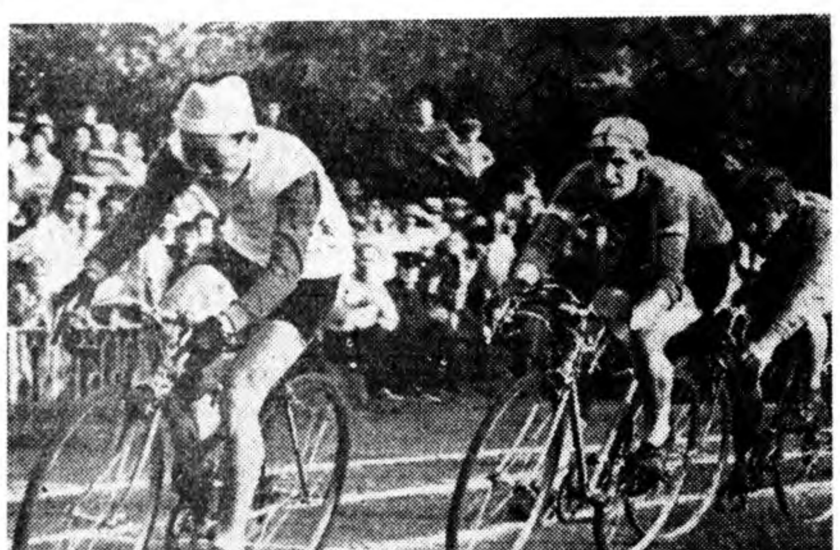

Республикын ниислэл хото—Улаан-Үдын «Спартак», ажалай резервын, «Труд», паровозо-вагонно заводой «Локомотив» бүлгэмүүдэй спортсменүүд хирэ хирэ болоод лэ элдэб янзын спортоор хоорондоо һорёо мүрысөө үнгэргэжэ байдаг. Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр физкультурнигуудай үдэртэ зорюулагдаһан мүрысөө велосипедээр үнгэргөө. Энэ мүрысөөниинь ехэ һонирхолтой байгаа. Юуб гэхэдэ, велосипедээр урилдагшадаймнай нэгэниинь—100 метртэ урилдаад, фиништэ хожомдожо ерэгшэнь нааданһаа заатагүй гараха болоно.

Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадионой урилдаанай харгы дээрэ 15 шамбайшуул гараба. Эдэнэр мүрысөөнэй эхилһэн тухай дохёо тэмдэгэй үгтэхэтэйл зэргэ, урагшаа дабшажа, бэе бэеһээ түрүүлхые оролдоно. Түрүүшын тойролгын дүүрэхэдэ, ПВЗ-гэй нэгэ спортсмен харгыһаа гарана. Тиигэ тиигэһээр зургаа, долоодохи хүн харгыһаа гаранад... Үшөө саанамнай найман шамбайшуул урилдажа ябана. Эдэнэр сооһоо түрүүшын табан хоорондоо ана мана тулалда тулалдаһаар, гурбаниинь бараг лэ хурдаар зайнуудаа гатална. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, ажалай резервын түлөөлэгшэд Анатолий Жамбаев, Юрий Петровский, «Спартак» бүлгэмэй Анатолий Романов гэгшэд. Элэ гурбамнай энэ жэлһээ хоорондоо шангаар туласалдадаг, спортын нэгэ һайн заншалтай юм. Арбан гурбадахи тойролгоёо эхилһэн эдэнэр сооһоо Анатолий Романовынь гэнтэ урагшаа гаража, нүгөөдэ хоёроо хойноо оруулна. Хурдан хүбүүдэй фиништэ хүрэжэ ерэхэдэнь, Анатолий Жамбаевынь гээгдэжэ, мүрысөөнһөө гараха баатай болобо. Хоёрдохи һуури эзэлһэн Юрий Петровский, эрхимлэжэ ябаһан Романоваа хүсэхэ гээд, харайлгабашье бирабагүй. Тиигэжэ хэдыхэн минута соо урилдаанай талмайда 15 тойролго хэгшэд сооһоо түрүүлһэн Анатолий Романов спортын бүлгэм болон организациин городской соведэй союзай хүндэлэлэй граматаар шагнагдаа.

Т. Бадмаин.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Анатолий Жамбаев, Анатолий Романов, Юрий Петровский гэгшэд урилдажа ябана.

Л. Хайдуровай фото.

Хилын саанахаа

Гэр байра барилгада Чехословакиин Социалистическэ Республикада ехэ анхарал хандуулагдадаг. Гансахан лэ үнгэрэгшэ жэлдэ республикын ажалшад 86 мянга гаран квартира абаһан байна. Энэ жэлэй эхинһээ хойшо Прагада 1.500 квартира барингдаа, город арба нэгэн район бодхогдожо байнхай. Зураг дээрэ: Прагада байрын соо найман шэнэ район бии болоо, шэнэ гэрнүүд баригдажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ талаар Советскэ космонавтнуудай туйлалтанууд бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада зорюулагдахал

Советскэ баатар-космонавтнуудай ниидэлгэ тухай гадаадын оронуудта ниигэжэ бэшэнэ

ПОЛЬШО

ВАРШАВА, августын 14. (ТАСС). Замбуулинай дайда соогуур советскэ космонавтнуудай ниидэлгэ тухай Варшавын политехническэ институдай кафедрые даагша профессор Збигнев Пончковский, Польшын астронавтнуудай бүлгэмэй вице-түрүүлэгшэ ниигэжэ хэлээ:

Замбуулинай хоёр онгосын нэгэн доро ниидэжэ ябаһан баримта ниидэлгын хойноһоо ажагладаг газар дээрэхи бүхы албан газарнуудай эрхим һайнаар эмхидхэгдэһэн тухай гэршэлжэ үгэнэ. Энэ ниидэлгэ хадаа техническэ туршалгануудые хүгжөөхэ талаар тон шэнэ хэрэг болоно. Энэ хадаа олон шататай оньһо түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэн, замбуулинай дайда руу хэдэн ракетэнүүдые нэгэн доро гаргалгатай холбоотой хэдэн шухала асуудалнуудта харюу абаха арга олгоно. Энээнһээ уламжалан Һарада гү, али замбуулин юртэмсэ соогуур бүри холууршье ниидэлгые хүнгэдхэн үгэжэ болохо байна.

МНР

УЛААН-БААТАР, августын 14. (ТАСС). Николаев, Попович, «Восток-3», «Восток-4» гэһэн үгэнүүдые монголойхид бултадаа омогорхолтойгоор дурдана. Советскэ хоёр космонавтын үзэгдөөгүй ехэ ниидэлгэнүүд тухай газетэнүүд болон радио дэлгэрэнгыгээр мэдээсэнэ. Энэ ушар тухай Монголой эрхэтэдэй, дэлхэйн хэблэлэй һанамжанууд тухай бэшэнэ.

Промышленностиие болон хүдөө ажахые, наука болон техникые дэбжээлгэдэ совет хүнүүдэй туйлаһан асари ехэ амжалтанууд хадаа бүхы советскэ обществын шэн зоригто ажалай үрэ дүн мүн. Манай аханарай амжалтанууд социализм байгуулхын тулада мүн лэ нимэ оролдостойгоор ажаллаха хэрэгтэ бидэниие зоригжуулна гэжэ Улаан-Баатарай промкомбинадай мастер Д. Гончоксурэн «Хүдүлмүр» гэжэ газетэдэ бэшэнэ.

ЧЕХОСЛОВАКИ

ПРАГА, августын 14. (ТАСС). «Восток-3», «Восток-4» гэжэ онгосонуудай амжалтатайгаар ниидэжэ байһантай дашарамдуулан Чехословакиин Наукануудай академиин түрүүлэгшэ Франтишек Шорм ЧТК-гай түлөөлэгшэдэ ниигэжэ мэдүүлээ. Замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэлгэдэ амжалта туйлахыень бүхы конструкторнуудта, технигүүдтэ, хүдэлмэришэдтэ, тэрэшэлэн космонавтнуудта өөрынгөө зүгһөө, Чехословакиин бүхы эрдэмтэдэй зүгһөө үнэн зүрхэнһөө хүсэнэб.

Капиталис оронуудта орходоо социалис оронуудай булюу һайн байһые советскэ наука болон техникэ үшөө дахин гэршэлэн харуулба гээд Остравадахи горно дээдэ училищиин ректор Хлебовский ЧТК-гай корреспондентэй хөөрэлдэхэдөө хэлээ.

Советскэ Союзһаа Чехословакида байдаг посольстводо республикын бүхы нютагуудһаа хэдэн зуун амаршалгын бэшэгүүд болон телеграмманууд ороно, советскэ космонавтнуудай үзэгдөөгүй ехэ шэнэ амжалтануудаар үнэн зүрхэнһөө баясажа байһанаа, Чехословакиин ажалшад эдэ бэшэгүүд соогоо элирхэйлэн мэдүүлнэ.

АНГЛИ

ЛОНДОН, августын 14. ТАСС-ай корреспондент В. Ч. Чуксеев ниигэжэ дамжуулна:

Атлантика дээгүүр ниидэжэ ябаха үедэнь замбуулинай советскэ онгосонуудһаа Англиин «Джодрелл-бэнк» гэжэ радиообсерватори үсэгэлдэр үдэшэ орой болоһон хойно хоёр дохёо абаһан байна. «Космонавтнуудай дуу гарахые бидэнэр дуулаагүйбди. Энэ үедэ тэдэнэр унтажа ябаа ёһотой гэжэ обсерваториин хүтэлбэрилэгшэ, мэдээжэ эрдэмтэастроном Б. Ловелл мэдүүлээ. Эдэ бүхы туйлалтанууд угаа ехэ һонирхолтой. Замбуулинайнгаа нэгэ онгосые замдань орхёод, хоёр пилот нэгэ кабина соо һуужа газарта бууба гэжэ дуулаашье һаа, гайхахагүй байнаб гээд Ловелл хэлээ.

Советскэ наука болон техникын угаа ехэ арга боломжотой байһанда этигэдэг байһанаа Англиин бусадшье эрдэмтэд элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Ниидэлгэдэ хамаатай олон тоото материалнуудые, фото зурагуудые, бүхы дэлхэй дээрэ боложо байһан һонирхол тухай мэдээсэлнүүдые газетэнүүд урда мэтэ олоор толилно.

ХИТАД

ПЕКИН, августын 14, (ТАСС). Советскэ хоёр космонавтын түүхэтэ ниидэлгэдэ арадай Хитадай ниислэлэй олониитэ, бүхы хитад арад урда мэтэ ехэ анхарал хандуулһаар.

Советскэ «Восток-3», «Восток-4» онгосонуудай түрүүшынхеэ амжалтатайгаар сут ниидэжэ ябаһан ушар, замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ талаар программые амжалтатайгаар дүүргэлгэ замбуулинай дайдые хүн түрэлтэнэй шэнжэлэн мэдэхэ хэргэтэ совет арадай болон эрдэмтэдэй оруулһан үшөө нэгэ элитэ туһа нэмэри болоно гэжэ А. Николаев П. Попович хоёрой жолоодожо ябаһан замбуулинай онгосонуудай ниидэлгэ тухай КНР-эй научно-техническэ бүлгэмэй түрүүлэгшэ Ли Сы-чуан политическэ, научна эрдэм дэлгэрүүлхэ бүхэсоюзна бүлгэмдэ эльгээһэн телеграмма бэшэһэн байна. Энэ телеграммыень «Женьминь жибао» газетэ мүнөөдэр толилоо.

«Женьминь жибао» болон Пекинэй бусад газетэнүүд Советскэ Союзай шэнэ илалта тухай олон материалнуудые өөһэдынгөө хуудаһанууд дээрэ мүнөөдэр толилоо.

ЦЕЙЛОН

КОЛОМБО, августын 14. (ТАСС). Советскэ онгосонуудай замбуулинай дайда соогуур ниидэжэ ябалгада Цейлоной хэблэл ехэ анхарал хандуулна. Ниидэлгэ тухай мэдээсэлнүүдые, советскэ космонавтнуудай фото зурагуудые газетэнүүд толилжол байһаар.

Дэлхэйн бүмбэрсэгые тойроод ниидэжэл ябаһан советскэ космонавтнуудай агууехэ туйлалтануудаар бүхы дэлхэйн арадууд омогорхоно. Энэ илалта хадаа замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ талаар үшөө нэгэ алхам болоно гэжэ хүн бүхэн тоолоно гээд «Джаната» газетэ мэдүүлнэ. Цейлоной арад советскэ космонавтнуудтай бүхы һанал бодолоо нэгэдүүлнэ, тэдэнэй амжалтанууд амгалан ёһоор бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада зорюулагдаха гэжэ бидэнэр этигэнэбди гээд газетэ заана.

ИНДОНЕЗИ

ДЖАКАРТА, августын 13. (ТАСС). Амаралтын үдэртэ Джакартада газетэ гарадаггүй юм. Зүгөөр советскэ космонавтнуудай шэнэ габьяанууд тухай гайхамшагта мэдээсэлые Индонезиин радио бүхы орон соогоо дамжуулаа.

Национальна оборонын министр генерал Насутион ниигэжэ хэлээ. Майор Андриян Григорьевич Николаевай дуужа ябаһан «Восток-3» гэжэ онгосо-одоной ниидэлгын хойноһоо дэлхэй дээрэхи хүн бүхэн ехэ баяртайгаар ажаглан харана.

Джон КЕННЕДИ:

США гээгдээ

НЬЮ-ЙОРК, августын 14. (ТАСС). США-гай экономическа байдал тухай асуудалаар үсэгэлдэр мэдүүлгэ хэхэдээ, замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ талаар Холбоото Штадууд Советскэ Союзһаа гээгдээ гэжэ президент Кеннеди мэдэрһэн байна.

Энэ гээгдэлгэ «саашадаашье зарим зэргын сагай турша соо» үргэлжэлхэ гэжэ президент хэлээ. Энэ талаар Советскэ Союзай туйлалтые, тусхайлбал, советскэ космонавтнууд Николаев болон Поповичой ниидэлгэнүүдые «тусгаар ехэ туйлалта» болоно гэжэ президент тоолоно. Эдэ туйлалтануудта американецуудай анхаралаа ехээр хандуулжа байһые мэдэнэб гээд США-гай президент хэлээ. Замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхын тулада Холбоото Штадууд «угаа ехэ оролдолго гаргана», — гэжэ Кеннеди нэмээжэ хэлээ.

Корейн болон Советскэ Союзай хоор[...] хани барисаан бата бэхил[...]

ПХЕНЬЯН, августын 14. (ТАСС). Японой эзэмдэлгэһээ [...]ые Совет Армиин сүлөөлһөөр 17 жэлэй ойтой — Корейн арадай национальна һайндэртэй дашарамдуулагдан, ниислэлэй олониитын түлөөлэгшэдэй баярай суглаан мүнөөдэр эндэ болоо.

Корейн Ажалай партиин Центральна Комитедэй Түрүүлэгшэ, КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинедэй Түрүүлэгшэ Ким Ир Сен, КНДР-эй Арадай Ехэ Суглаанай Президиумэй Түрүүлэгшэ, ТПК-гай ЦК-гай Түрүүлэгшын орлогшо Цой Ен Ген, ТПК-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд, министрнүүд, ниитын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд, бусад тусхай тушаалта хүнүүд суглаанай президиумдэ һуугаа.

СССР-һээ КНДР-тэ байдаг элшэн сайд В. П. Московский, тэрэшэлэн бусад аха дүү оронуудай дипломатическа түлөөлэлгын зурганнуудые толгойлогшонор суглаанай президиумдэ һуулсаа.

КНДР-эй Мин[...] Кабинедэй Түрүүл[...] гэдэхи орлогшо Ким [...] хэл хэхэдээ, һайндэр[...] рамдуулан Корейн [...] партиин Централь[...] дэй, КНДР-эй пр[...] вын зүгһөө Корейн [...] луунаар амаршала[...] сүлөөлһэн, социали[...] лалтадань, бэеэ да[...] рэн байгуулгадан[...] арадта материалы[...] һанал сэдьхэлэй [...] үзүүлһэн совет а[...] зүрхэнэй баясхала[...] Корейн арад марк[...] низмын тугые дээ[...] ябажа, Советскэ Со[...] тадай Арадай Ре[...] социалистическэ ла[...] сад бүхы оронуудай[...] тай хани барисааг[...] дань бэхижүүлхэ[...] ходоо суттаа [...] Ким Ир онсолон тэм[...]

СССР-һээ КНДР[...] элшэн сайд В. П[...] ский суглаан дээр[...] үгэ хэлэһэн байна.

Советскэ Союзда баясхалан хүрга[...]

ДЕЛИ, августын 14. (ТАСС). Инди бэеэ даанхай болоо гэжэ соносхогдоһоор үглөөдэр гүйсэхэеэ байһан 15 жэлэй ойтой дашарамдуулан премьер-министр Джавахарлал Неру ТАСС-ай болон «Известия» газетын корреспондентнүүдтэ Делидэ доро дурсагдаһан мэдүүлгэ хээ:

«Бэеэ даанхай болоһон үдэр хадаа бидэндэ тон ехэ үдэр болоно. Юуб гэхэдэ, энэ үдэр Индидэ хариин эзэмдэлгын усадхагдаһанай, эрхэ сүлөөгэй түлөө манай тэмсэлэй эгээн лэ дээдэ шатада гараһанай гэршэ боложо үгэнэ. Эрхэ сүлөөтэй болоһон сагһаа хойшо экономическа талаараа хүгжэхын, манай арадай байдал һайжаруулхын тулада бидэнэр бүхы хүсэлэл оролдолгоёо зорюулаабди. Манай үмэнэ тон бэрхэшээлтэй зорилгонууд табигдана, зүгөөр амжалта туйлахабд[...] дэнэр этигэнэбди.

Доторойнгоо хэрэг[...]лон асуудалнуудые [...]хын тулада горьтой [...]рюулдаг болобошье, ниитын эб найрам[...]хые, колониинуудай [...] сүлөөрхые бидэнэр [...] хүсэдэг байнабди. [...] бэеэ абанги политик[...]нэбди, бүхы оронуу[...] ёһоной харилсаата[...] эрмэлзэнэбди. Совет[...]тай хани халуун [...] холбоо байгуулһанд[...]нэр баяртайбди, ма[...]мическа болон инду[...] хүгжэлтэдэ туһалам[...] дэгэйнь түлөө Сове[...]да бидэнэр баясха[...]нэбди. Соёл культур[...] манай хоёр оронои [...]хи харилсаа холбо[...] үргэдэжэ байһанда [...] баясанабди.

КПГ-гэй зэргэдэ шэнэ хүнүүд олоор о[...]

Макс Реймэнэй мэдүүлгэ

БЕРЛИН, августын 14. (ТАСС). Партида абаха тусхай уряае КПГ-эй байгуулагдаһан ойн үдэр — декабриин 31 хүрэтэр үргэлжэлүүлхэ гэжэ КПГ-эй ЦК-гай политбюрогой шиидхэбэри гаргаһантай дашарамдуулан Германиин компартиин нэгэдэхи секретарь Макс Реймэнэй хэлһэн мэдүүлгые «Дейчер Фрейхейтсендер 904» гэжэ радиостанци дамжуулаа. М. Рейман ниигэжэ мэдээсэбэ.. КПГ-дэ абаха тухай уряае августын 17 хүрэтэр — Германиин компартиие бонноко засагаархидай хуули бусаар хориһон үдэр хүрэтэр үргэ[...] гэжэ урда тээнь ха[...]һан байгаа. Мүнөө [...] амжалта туйлагдаа[...] хэдэн олон эхин о[...]нууд политбюродо [...]дые эльгээхэдээ, па[...]ха тухай уряае [...] үргэлжэлүүлхые [...] байна.

М. Реймэнэй тэм[...] ёһоор КПГ-эй зэр[...] тэмсэлшэд шэнээр о[...] приятинуудта парт[...] шэнээр байгуулагд[...]эй 100 гаран газетэ[...]та шэнээр гарадаг [...]

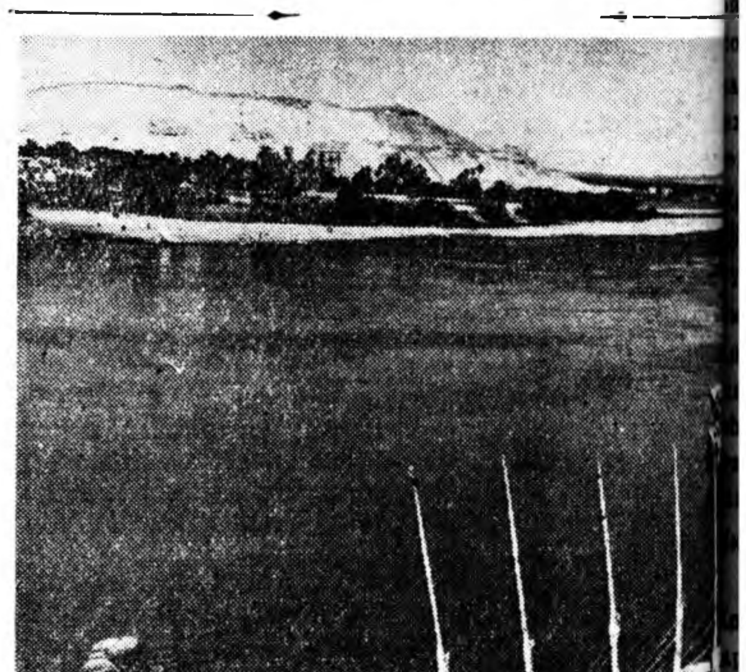

АРАБУУДАЙ НЭГЭДЭМЭЛ РЕСПУБЛИКА. Советскэ Союзай туһаламжатайгаар Асуанска үндэр хаалтын баригдажа байһан газарта Нил мүрэн иимээр харагдана.

Синьхуагай-ТАСС-ай фото.

Редакторай орлогш[...] М. Н. Ни[...]

Манай адрес, телефон[...]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. редак[...] 32-74, ответ. секретаря — 27-37, отделов партийной [...] пропаганды — 24-74, сельского хозяйства и советского [...]тельства — 47-59, промышленности, транспорта, инфор[...] 35-14, культуры, литературы и искусства — 34-0[...] и рабселькоров — 40-49, отдел переводов и корре[...] — 35-95, бухгалтерия — 37-32. Для междуго[...] переговоров — 16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства [...] Бурятской АССР.

Н00051. Зак. №[...]